

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.410.023.03.2021

Pan
Marek Pławiak
Dyrektor
Małopolski Ośrodek Ruchu Drogowego
w Nowym Sączu
ul. 29 Listopada 10
33-300 Nowy Sącz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/033 System szkolenia kandydatów na kierowców

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Małopolski Ośrodek Ruchu Drogowego w Nowym Sączu, ul. 29 Listopada 10, 33-000 Nowy Sącz (<i>MORD; Ośrodek</i>) ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Pławiak, Dyrektor MORD od 7 stycznia 2019 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Waldemar Olszyński, Dyrektor Ośrodka, od 1 sierpnia 2012 r. do 30 września 2019 r. ² (akta kontroli str. 3, 10)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Spełnianie przez Ośrodek wymagań dotyczących wyposażenia, warunków lokalowych oraz placu manewrowego.2. Kwalifikacje osób przeprowadzających egzaminy oraz warunki ich zatrudnienia.3. Organizacja i przeprowadzanie egzaminów państwowych.4. Nadzór nad ośrodkami terenowymi.5. Prowadzenie i przechowywanie dokumentacji związanej z przeprowadzaniem egzaminów.6. Prowadzenie kursów i warsztatów dla egzaminatorów.7. Wybrane zagadnienia dotyczące gospodarki finansowej Ośrodka.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2021 (30 września) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem lub po tym okresie, które mają związek z działaniami objętymi kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Paweł Lipowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/121/2021 z 8 listopada 2021 r. oraz nr LKR/20/2022 z 1 lutego 2022 r.2. Rafał Rossowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/10/2021 z 18 stycznia 2022 r. (akta kontroli str. 1-2, 711-712, 713-714)

¹ W czasie trwania kontroli NIK utrzymywał się stan pandemii *COVID-19*, który wpływał na przebieg czynności kontrolnych.

² Od 18 grudnia 2018 r. do 15 czerwca 2019 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim, po tym okresie do dnia 30 września 2019 r. nie świadczył pracy.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2021 (do 30 września) Ośrodek spełniał wymagania kadrowe, organizacyjne i techniczne do przeprowadzania egzaminów państwowych dla kandydatów na kierowców. Egzaminy dla kandydatów na kierowców oraz warsztaty dla osób egzaminujących tych kandydatów były prowadzone w MORD w sposób prawidłowy i rzetelny.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W ocenie NIK Ośrodek:

- spełniał wymagania dotyczące wyposażenia, warunków lokalowych oraz placu manewrowego;
- zatrudniał osoby przeprowadzające egzaminy, które miały odpowiednie kwalifikacje zgodnie z warunkami opisanymi w przepisach prawa;
- zapewniał właściwą organizację i przeprowadzanie egzaminów państwowych, w tym w Oddziale w Nowym Targu;
- właściwie prowadził i przechowywał dokumentację związaną z przeprowadzaniem egzaminów;
- prowadził warsztaty doskonalenia zawodowego dla egzaminatorów zgodnie z warunkami wskazanymi w przepisach prawa.

Stwierdzone przez NIK nieprawidłowości polegające na:

- nieprawidłowej rejestracji godziny/daty egzaminu przez urządzenia techniczne służące do zapisu obrazu i dźwięku w pojazdach egzaminacyjnych na kategorię B prawa jazdy,
- stwierdzonym jednym przypadku niezgłoszenia do marszałka województwa małopolskiego zwiększenia liczby części praktycznych egzaminów przeprowadzonych przez egzaminatora, co było wymagane prawem, nie wpłynęły na ocenę realizacji zadań statutowych MORD.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Spełnianie przez MORD wymagań do przeprowadzania egzaminów państwowych dla osób ubiegających się o uzyskanie uprawnienia do kierowania pojazdami

Opis stanu
faktycznego

MORD wraz z Oddziałem w Nowym Targu posiadał odpowiednie pomieszczenia i sale biurowe. Sale przeznaczone do przeprowadzania części teoretycznej egzaminu państwowego w Ośrodku (po jednej sali w: Nowym Sączu i Nowym Targu), spełniały wymagania niezbędne do prawidłowego jego przeprowadzenia pod względem wyposażenia, usytuowania, oznakowania oraz warunków. Z uwagi na epidemię COVID-19 od kwietnia 2020 r. ograniczono o połowę liczbę dostępnych stanowisk do przeprowadzenia egzaminu teoretycznego z 20 do 10 stanowisk w Nowym Sączu oraz z 15 do 8 stanowisk w Nowym Targu.

(akta kontroli str. 6, 7, 8, 42, 43)

Place manewrowe MORD (zlokalizowane przy Ośrodku w Nowym Sączu i Nowym Targu) spełniały wszystkie wymagania niezbędne do prawidłowego i bezpiecznego przeprowadzenia egzaminu, w tym: po placach w trakcie oględzin, nie odbywał się ruch pojazdów innych niż pojazdy egzaminacyjne oraz ruch pieszych, lokalizacja garaży umożliwiała dojazd do nich bez konieczności przejazdu przez stanowiska

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu sformułowano ocenę opisową.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Oceny częściowe sformułowano zostały jako oceny w formie opisowej.

egzaminacyjne. Każde ze stanowisk przeznaczonych do sprawdzenia poprawności wykonania odpowiednich manewrów były wyznaczone oraz wyposażone stosownie do wymagań określonych w § 29 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach⁶. W trakcie kontroli NIK na placu manewrowym w Nowym Sączu odmalowano linie na stanowiskach egzaminacyjnych celem poprawy ich widoczności; ponadto w trakcie oględzin wymieniono 2 uszkodzone pacholki (powyższe nie miało wpływu na warunki zdawania egzaminu). Ośrodek planuje przeprowadzenie w 2022 r. remontu placu manewrowego i garaży.

(akta kontroli str. 7, 40-41, 48-51, 113, 114)

W wyniku oględzin przeprowadzonych z udziałem funkcjonariuszy Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Nowym Sączu oraz Komendy Powiatowej Policji w Nowym Targu ustalono, że wszystkie pojazdy egzaminacyjne pozostające w dyspozycji MORD (w Nowym Sączu i w Nowym Targu) były sprawne i spełniały wymagania, w szczególności pod względem wyposażenia i oznakowania, określone w art. 24 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami⁷ oraz § 43 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia⁸. Wszystkie skontrolowane pojazdy egzaminacyjne miały ważne badania techniczne i obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej.

(akta kontroli str. 7, 37-39, 44-47)

W okresie objętym kontrolą pojazdy egzaminacyjne MORD brały udział w jednym wypadku w 2018 r.⁹ oraz w 21 kolizjach drogowych (w 2018 r. w 12; w 2019 r. w 4; w 2020 r. w 1 i w 2021 r. w 4). Sprawcami kolizji były osoby trzecie, naprawy dokonywane były z polisy OC sprawcy i były to zdarzenia nieniosące za sobą poważnych uszkodzeń, co nie wymagało przeprowadzania dodatkowych badań technicznych. MORD upoważnił dwóch przedsiębiorców z Nowego Sącza do wykonywania wszystkich niezbędnych czynności związanych z naprawą pojazdów po kolizjach oraz wykonywania badania technicznego (w razie potrzeby) na koszt sprawcy. Okresowe badania techniczne pojazdów Ośrodka dokonywane były w dwóch stacjach diagnostycznych w: Nowym Sączu i Nowym Targu.

(akta kontroli str. 52-53, 54-62)

MORD (w Nowym Sączu i w Nowym Targu) dysponował m.in. 20 samochodami osobowymi marki *Suzuki Balneo* do przeprowadzania egzaminów państwowych na prawo jazdy kategorii *B* oraz samochodem osobowym *Ford Transit*. do przeprowadzania egzaminów państwowych na prawo jazdy kategorii: *B96* i *B+E*. W Ośrodku przeprowadzono:

- w 2018 r. 36,6 tys. egzaminów na kategorię prawa jazdy *B* (na 1 pojazd przypadało średnio rocznie 1,8 tys. egzaminów); 515 egzaminów na kategorię *B+E* oraz 12 na kategorię *B96*;

⁶ Dz. U. poz. 1206 ze zm.; dalej: *rozporządzenie ws. egzaminowania*.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1212 ze zm.; dalej: *ustawa o kierujących*.

⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 2022 ze zm.

⁹ Wypadek miał miejsce 23 sierpnia 2018 r. podczas egzaminu praktycznego na prawo jazdy kategorii *B* na przejeździe kolejowo-drogowym w stacji *Szaflary* (zderzenie pojazdu egzaminacyjnego z pociągiem). W jego wyniku śmierć poniosła osoba zdająca egzamin. Dnia 24 września 2019 r. Prokuratura Rejonowa w Nowym Targu poinformowała Ośrodek o skierowaniu aktu oskarżenia przeciwko egzaminatorowi, który uczestniczył w tym zdarzeniu. Dnia 8 stycznia 2020 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu poinformował MORD o zwróceniu akt sprawy ww. Prokuraturze. Postępowanie w tej sprawie prowadziła także Państwowa Komisja Badania Wypadków Kolejowych przy Ministrze Infrastruktury w Warszawie (efektem jej prac jest raport z 9 lipca 2019 r.). W wyniku przetargu sprzedano (9 grudnia 2019 r.) uszkodzony pojazd oferentowi, który zaproponował najwyższą cenę.

- w 2019 r. 29,9 tys. egzaminów na kategorię prawa jazdy *B* (na 1 pojazd przypadało średnio rocznie 1,5 tys. egzaminów); 513 egzaminów na kategorię *B+E* oraz 11 na kategorię *B96*;
- w 2020 r. 22,1 tys. egzaminów na kategorię prawa jazdy *B* (na 1 pojazd przypadało średnio rocznie 1,1 tys. egzaminów); 460 egzaminów na kategorię *B+E* oraz 15 na kategorię *B96*;
- w 2021 r. (do 30 września) 23,8 tys. egzaminów na kategorię prawa jazdy *B* (na 1 pojazd przypadało średnio rocznie 1,2 tys. egzaminów); 438 egzaminów na kategorię *B+E* oraz 21 na kategorię *B96*.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że MORD w ww. okresie dysponował wystarczającą liczbą pojazdów egzaminacyjnych (uwzględniając liczbę przeprowadzonych egzaminów oraz liczbę zatrudnionych egzaminatorów). Dodał, że *zgodnie z obowiązującymi przepisami ośrodki szkolenia kierowców podstawiają samochody na egzamin dla swoich kursantów, co w dużej mierze odciąża Ośrodek w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 52-53, 54-62)

Odnosząc się do planowanych zmian w działalności MORD, w tym planów inwestycyjnych, Zastępca Dyrektora Ośrodka wskazał m.in. na planowany w II kwartale 2022 r. zakup 20 samochodów egzaminacyjnych kategorii *B* (koszt: 1 107 tys. zł), zakup pojazdu egzaminacyjnego na kategorię *B+E* (150 tys. zł) oraz remont i modernizację garaży wraz z poszerzeniem placu manewrowego w Nowym Sączu (800 tys. zł). Wskazał również na planowaną poprawę jakości pracy egzaminatorów poprzez organizację szkoleń dotyczących m.in. postępowania w sytuacjach szczególnie trudnych oraz postawy w kontaktach z klientami.

(akta kontroli str. 306-307, 308-317)

Na losowo wybranej próbie osób, które po raz pierwszy po 1 lipca 2019 r. przystąpiły do egzaminu teoretycznego (51 osób) oraz praktycznego (50 osób) na prawo jazdy kategorii *B*, stwierdzono, że wszystkim tym osobom ustalono termin egzaminu nie dłuższy niż 30 dni od dnia jego wyznaczenia, tj. zgodnie z § 11 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia ws. egzaminowania. Z uwagi na epidemię *COVID-19* (m.in. liczbę zachorowań w Ośrodku) działalność MORD w 2020 r. była dwukrotnie zawieszona (nie przeprowadzono egzaminów praktycznych): w Nowym Sączu (od 12 marca do 26 kwietnia oraz od 28 lipca do 16 sierpnia) i w Nowym Targu (od 12 marca do 24 maja oraz od 28 lipca do 6 września), przy czym od 18 sierpnia 2020 r. przeprowadzano egzaminy teoretyczne.

(akta kontroli str. 157-185, 368-371)

Wszystkie pojazdy wykorzystywane do przeprowadzania egzaminów praktycznych w zakresie uprawnień prawa jazdy na kategorię *B* (także na kategorie: *C+E* i *D*), będące własnością MORD i poddane oględzinom, były wyposażone w urządzenia techniczne służące do zapisu obrazu i dźwięku. W przypadku pojazdów wykorzystywanych do przeprowadzania egzaminów na kategorię *B* prawa jazdy urządzenia rejestrowały dodatkowo obraz widoczny do tyłu za pomocą dodatkowej kamery. Urządzenia rejestrujące, zakupione przez Ośrodek w 2009 r., spełniały wymogi określone w § 7 ust. 1 rozporządzenia ws. egzaminowania. Urządzenia m.in. pozwalały na rejestrację w wymaganym zakresie, uniemożliwiały ingerencję egzaminatora w zapis na informatycznym nośniku danych oraz były uruchamiane i zatrzymywane bez możliwości ingerencji egzaminatora.

Sposób przeprowadzania egzaminów z wykorzystaniem urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk, w tym obowiązki egzaminatorów w tym zakresie, określało również zarządzenie dyrektora Ośrodka z 4 grudnia 2019 r.¹⁰ Zarządzenie to m.in. wskazywało na czynności, które powinien wykonywać egzaminator przed rozpoczęciem egzaminu

¹⁰ Wcześniejsze zarządzenie w tej sprawie pochodziło z 14 lutego 2012 r. (ze zmianą z 6 września 2019 r.).

praktycznego. Egzaminator był zobowiązany do sprawdzenia poprawności działania urządzenia rejestrującego (podgląd na monitorze obrazu z kamery, „czerwona kropka”, czas). W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości powinien niezwłocznie poinformować o tym fakcie koordynatora i odnotować w dokumencie pn. *Dzienne wykorzystanie pojazdów*.

(akta kontroli str. 7, 52-53, 54-62, 130-137, 206-217, 218-219, 220-221)

W wyniku oględzin zapisów z 10 egzaminów zakończonych złożeniem skargi oraz 5 nagrań wybranych z różnych dat egzaminów, a przeprowadzonych od dnia rozpoczęcia kontroli w MORD (tj. od 10 listopada 2021 r.), stwierdzono spełnianie wymagań określonych w § 7 ust. 1 rozporządzenia ws. egzaminowania, z wyjątkiem prawidłowej rejestracji godziny/daty egzaminu. Szczegóły przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 138-144)

W celu zabezpieczenia dostępu do zgromadzonych w systemie informatycznym wykorzystywanym przez Ośrodek (*SIWORD*) danych do zalogowania się do systemu, konieczne było użycie karty chipowej (z certyfikatem wystawionym na egzaminatora) oraz wprowadzenie osobistego PIN-u do tej karty. Wprowadzony do *Profilu Kandydata na Kierowcę* wynik egzaminu zatwierdzany był za pomocą podpisu osobistego egzaminatora z wykorzystaniem e-dowodu.

Dyrektor MORD wyjaśnił, że dostęp do systemu został ograniczony do niezbędnego minimum. Uprawnienie pozwalało jedynie na przeprowadzenie egzaminu wylosowanego kandydata bądź przeprowadzenie wyznaczonego egzaminu teoretycznego. Dodał, że możliwość przeprowadzania egzaminu (wylosowania kandydata) występowała jedynie w godzinach pracy egzaminatora na podstawie harmonogramu ustalanego przez egzaminatora nadzorującego, a zatwierdzonego przez dyrektora Ośrodka.

W MORD nie wprowadzono dodatkowych procedur związanych z rejestracją, logowaniami i dodatkową weryfikacją tożsamości, poza wymaganiami systemu *SIWORD*.

(akta kontroli str. 52-53, 54-62, 292-293)

W okresie objętym kontrolą Ośrodek nie prowadził postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na zakup pojazdów do egzaminowania i nie zawierał takich umów. Umowę na zakup i dostawę 20 fabrycznie nowych samochodów osobowych przystosowanych do egzaminowania na kategorię *B* prawa jazdy¹¹, zawarto 15 czerwca 2016 r. w wyniku przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego. Koszt zakupu pojazdów wynosił 688,8 tys. zł. W postępowaniu przetargowym brał udział jako członek komisji, przedstawiciel *Małopolskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Kształcących Kierowców* z siedzibą w Krakowie, zaproszony przez dyrektora Ośrodka.

Samochody miały być przystosowane do przeprowadzenia egzaminów, spełniając m.in. warunki określone w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu drogowym*¹². Dostawa samochodów miała nastąpić do 10 października 2016 r. (nastąpiła 3 października 2016 r.); ustalony okres gwarancji wynosił 24 miesiące. W specyfikacji technicznej wskazano m.in. oczekiwaną: długość pojazdu (przekraczającą 3,5 m) oraz osiąganą prędkość (co najmniej 100 km/h); określono także wymagania pojazdu pod względem jego przystosowania do przeprowadzania egzaminów praktycznych.

¹¹ Wcześniej zakupów w ramach jednego postępowania przetargowego dokonywano w: 2009 r. (30 pojazdów marki *Mitsubishi Colt*) i w 2011 r. (wymiana używanych 30 pojazdów i dostarczenie nowych 30 pojazdów tej samej marki).

¹² Dz. U. z 2021 r. poz. 450 ze zm.; dalej: *Prawo o ruchu drogowym*.

(akta kontroli str. 3, 9, 11-14, 15-17, 18-19, 21-30, 306-307, 308-317)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że czynnikami decydującymi o częstotliwości wymiany pojazdów były głównie ich stan techniczny oraz bieżące koszty eksploatacji. Wybór marki/modelu nie był uzgadniany z przedstawicielami ośrodków szkolenia kierowców; MORD nie prowadził wspólnej polityki zakupowej z tymi ośrodkami. Dodał, że zamawiane samochody musiały spełniać warunki określone w Prawie o ruchu drogowym.

Zastępca Dyrektora Ośrodka wskazał, że przy organizacji nowego postępowania przetargowego na zakup pojazdów do egzaminowania na kategorię B (planowanego do ogłoszenia w II kwartale 2022 r.) MORD zwróci się do *Małopolskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Kształcących Kierowców* jako organizacji zrzeszającej ośrodki szkolenia kierowców, o wydelegowanie przedstawiciela do prac komisji przetargowej.

(akta kontroli str. 52-53, 54-62, 306-307, 308-317)

Nadzór nad prawidłową realizacją zadań przez Oddział MORD w Nowym Targu, w szczególności w zakresie spełniania wymagań przez egzaminatorów, został powierzony Kierownikowi tego Oddziału, który również pełnił funkcję egzaminatora nadzorującego. Zastępca Dyrektora Ośrodka wyjaśnił, że będąc codziennie w Oddziale sprawował on bieżącą kontrolę nad prawidłowym jego funkcjonowaniem.

Dyrektor MORD wyjaśnił, że w Oddziale w Nowym Targu pracowali ci sami egzaminatorzy, co w Ośrodku (w Nowym Sączu), a wszyscy byli *poddawani systematycznej kontroli przez egzaminatorów nadzorujących*.

(akta kontroli str. 4-5, 31-36)

Ośrodek zatrudniał egzaminatorów na podstawie umów o pracę. Według stanu na 31 grudnia każdego roku: w 2018 r. zatrudnionych było 39 osób (21 na pełny etat); w 2019 r. 34 osoby (18 na pełny etat); w 2020 r. 36 osób, w tym 2 osoby na urlopie bezpłatnym (23 osoby w pełnym wymiarze zatrudnienia).

Na dzień 30 września 2021 r. zatrudnione były 34 osoby (11 osób zatrudnionych było w niepełnym wymiarze czasu pracy wynoszącym od 1/8 do 1/2 etatu, w tym 5 osób na 1/2 etatu). W tej grupie 15 osób było emerytami, przy czym 5 osób mających uprawnienia emerytalne nie ukończyło 65 roku życia (byli pracownicy tzw. służb mundurowych). Tylko jedną kategorię do egzaminowania (kategorię B i pochodne) miały 4 osoby, w tym 2 zatrudnione w niepełnym wymiarze czasu pracy. We wszystkich umowach o pracę, zawieranych w latach 1998-2020¹³, wskazano zakresy uprawnień egzaminatorów (kategorie praw jazdy), na jakie mieli przeprowadzać egzaminy.

W MORD przeprowadzono m.in.:

- w 2018 r.: 71 tys. egzaminów, w tym 62,4 tys. egzaminów na kategorie: B1, B i B+E; egzaminy przeprowadzono w 266 dniach (na jednego egzaminatora średnio przypadało 1 820 egzaminów, tj. 6,8 egzaminów dziennie);
- w 2019 r.: 63,2 tys. egzaminów, w tym 53,2 tys. egzaminów na kategorie: B1, B i B+E; egzaminy przeprowadzono w 272 dniach (na jednego egzaminatora średnio przypadało 1 860 egzaminów, tj. 6,8 egzaminów dziennie);
- w 2020 r.: 50,5 tys. egzaminów, w tym 41,5 tys. egzaminów na kategorie: B1, B i B+E; egzaminy przeprowadzono w 236 dniach (na jednego egzaminatora średnio przypadało 1 403 egzaminów, tj. 5,9 egzaminów dziennie);
- w 2021 r. (do 30 września): 48,6 tys. egzaminów, w tym 40,6 tys. egzaminów na kategorie: B1, B i B+E; egzaminy przeprowadzono w 210 dniach (na jednego egzaminatora średnio przypadało 1 431 egzaminów, tj. 6,8 egzaminów dziennie).

¹³ W 2021 r. (do 30 września) nie przyjęto do pracy nowych egzaminatorów.

(akta kontroli str. 105-112, 372-379, 598-599, 600-606)

Wszyscy egzaminatorzy, zatrudnieni po 1 stycznia 2018 r., w dniu zatrudnienia przedstawiali zaświadczenie o dokonaniu wpisu do ewidencji egzaminatorów. Mieli również ważne, wydane przez dyrektora Ośrodka, legitymacje egzaminatora, w których określono poszczególne rodzaje uprawnień, w zakresie których mogą przeprowadzać egzamin¹⁴.

Wszyscy egzaminatorzy zatrudnieni w 2021 r. (34 osoby, w tym zatrudnione na część etatu) przedkładali kopie ważnych orzeczeń lekarskich i psychologicznych pod kątem braku przeciwwskazań zdrowotnych i psychologicznych do wykonywania czynności egzaminatora. Nie wystąpiły przypadki braku ciągłości ważności badań¹⁵. Ukończyli także warsztaty doskonalenia zawodowego dla egzaminatorów w każdym roku swojego zatrudnienia, przy czym trzech egzaminatorów, mających uprawnienia instruktora nauki jazdy, ukończyło w okresie objętym kontrolą warsztaty organizowane przez ośrodki szkolenia kierowców.

(akta kontroli str. 105-112, 222, 223-226, 372-379)

Egzaminatorzy zatrudnieni w MORD, w tym na część etatu, występowali, na podstawie art. 63 ust. 3 ustawy o kierujących, o wyrażenie zgody przez dyrektora Ośrodka na podjęcie dodatkowych zajęć zarobkowych. Wyrażone przez dyrektora Ośrodka zgody dotyczyły 9 osób i pracy m.in. w charakterze nauczyciela wychowania fizycznego, agenta ubezpieczeniowego, policjanta oraz pracownika samorządowego (nie dotyczyły prowadzenia szkoleń dla osób ubiegających się o uzyskanie uprawnienia do kierowania pojazdami).

Dyrektor od zatrudnionych egzaminatorów pobrał pisemne oświadczenia, składane pod rygorem odpowiedzialności karnej wynikającej z art. 233 Kodeksu karnego¹⁶:

- o wystąpieniu sytuacji, o której mowa w art. 63 ust. 6 ustawy o kierujących pojazdami (badane oświadczenia pochodziły z lat 2009-2020) – w przypadku 32 osób;
- o działalności gospodarczej prowadzonej przez małżonka przed powołaniem na stanowisko, a także o zamiarze podjęcia takiej działalności lub zmianie jej charakteru – w trakcie pełnienia funkcji egzaminatora (badane oświadczenia pochodziły z lat 2013-2019) – w przypadku 32 osób¹⁷;
- o stanie majątkowym (składane corocznie, jak również przed objęciem stanowiska egzaminatora)¹⁸.

(akta kontroli str. 105-112, 372-379)

W MORD przeprowadzono (na wszystkie kategorie prawa jazdy):

- w 2018 r.: 30 tys. egzaminów teoretycznych (m.in. 87% na kategorię B; 6% na kategorię C i 2% na kategorię A) oraz 43,5 tys. egzaminów praktycznych (m.in. 86% na kategorię B; 4% na kategorię C i 4% na kategorię C+E);

¹⁴ Zgodnie z wpisem do ewidencji egzaminatorów termin ważności legitymacji wynikał z terminów badań lekarskich i psychologicznych.

¹⁵ Odpowiednio o braku: przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na stanowisku egzaminatora/zdolności do podjęcia (wykonywania) pracy (w dniu zatrudnienia), oraz przeciwwskazań psychologicznych do pracy na stanowisku egzaminatora/wykonywania czynności (w dniu zatrudnienia) z zastrzeżeniem wynikającym z art. 12a i art. 31m ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 ze zm.). W okresie po 7 marca 2020 r. (z uwagi na pandemię COVID-19) ważność utraciło 9 orzeczeń lekarskich (w tym 7 egzaminatorów uzyskało takie orzeczenia, po przeprowadzeniu badań) oraz 10 orzeczeń psychologicznych (w tym 5 egzaminatorów uzyskało takie uprawnienia).

¹⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 ze zm.); dalej: *Kodeks karny*.

¹⁷ Oświadczenia: z 2013 r. składano w przededniu wejścia w życie ustawy o kierujących pojazdami (18 stycznia); w dniu podjęcia zatrudnienia lub w przypadku zmiany sytuacji faktycznej.

¹⁸ W okresie objętym kontrolą w Ośrodki nie wystąpiły przypadki zwolnień dyscyplinarnych egzaminatorów; umowy o pracę rozwiązywane były za porozumieniem stron (z inicjatywy pracownika m.in. przejście na emeryturę), z upływem czasu, na które były zawarte lub z powodu likwidacji stanowiska pracy.

- w 2019 r.: 27,9 tys. egzaminów teoretycznych (m.in. 84% na kategorię B; 7% na kategorię C i 3% na kategorię A) i 37,9 tys. egzaminów praktycznych (m.in. 80% na kategorię B; 6% na kategorię C i 5% na kategorię C+E);
- w 2020 r.: 23,7 tys. egzaminów teoretycznych (m.in. 83% na kategorię B; 7% na kategorię C i 4% na kategorię A) i 29,1 tys. egzaminów praktycznych (m.in. 78% na kategorię B; 7% na kategorię C i 5% na kategorię C+E);
- w 2021 r. (do 30 września): 20,9 tys. egzaminów teoretycznych (m.in. 83% na kategorię B; 8% na kategorię C i 4% na kategorię A) i 30,2 egzaminów praktycznych (m.in. 81% na kategorię B; 5% na kategorię C i 5% na kategorię C+E)¹⁹.

MORD pobierał *Profile Kandydata na Kierowcę*²⁰: w 2018 r.: 22,5 tys.; w 2019 r.: 21,6 tys.; w 2020 r.: 21,4 tys. i w 2021 r. (do 30 września): 18,4 tys.

Dyrektor MORD wyjaśnił, że przydział kategorii zadaniowych (dla egzaminatorów) odbywał się w sposób rotacyjny i nie było w tym zakresie sprecyzowanych kryteriów. Z uwagi na to, że nie wszyscy egzaminatorzy mieli uprawnienia do egzaminowania na wszystkie kategorie prawa jazdy, głównym kryterium przydziału kategorii zadaniowych było zapotrzebowanie na dany miesiąc.

(akta kontroli str. 4-5, 31-36)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że w badanym okresie MORD nie miał procedur w zakresie rekrutacji pracowników. Dodał, że w przypadku dużej liczby osób przystępujących do egzaminów, Ośrodek zwiększał kadrę na stanowiska egzaminatorów na podstawie złożonych na bieżąco podań o pracę (w porozumieniu z egzaminatorem nadzorującym).

Dyrektor MORD wskazał, że egzaminatorzy nadzorujący kontrolowali oraz oceniali pracę początkujących egzaminatorów, także wspierając ich w bieżącej pracy. Dodał, że egzaminatorzy zatrudniani byli na okres próbny (najczęściej na trzy miesiące) i przechodzili odpowiednie szkolenie stanowiskowe.

(akta kontroli str. 4-5, 31-36, 52-53, 54-62)

Odnosząc się do art. 63 ust. 5 ustawy o kierujących, Dyrektor MORD wyjaśnił, że w 2013 r. po wejściu w życie tej ustawy, wszyscy wówczas zatrudnieni złożyli stosowne oświadczenia; nowozatrudnieni egzaminatorzy składali te oświadczenia przed podjęciem pracy. Dodał, że *egzaminatorzy posiadają wiedzę o konieczności złożenia ponownego oświadczenia w trakcie pełnienia funkcji egzaminatora, jeżeli nastąpi jakakolwiek zmiana w tym zakresie. Od każdego egzaminatora egzekwowano oświadczenia o stanie majątkowym w przypadkach i terminach wymienionych w ustawie o kierujących pojazdami.*

(akta kontroli str. 52-53, 54-62)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą egzaminatorzy corocznie uczestniczyli w trzydniowych warsztatach doskonalenia zawodowego według programu zatwierdzonego przez marszałka województwa małopolskiego. Szkolenia organizowane były w siedzibie MORD. Dalszy opis w tym zakresie znajduje się w obszarze 2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Po przeprowadzeniu warsztatów dyrektor MORD przysyłał do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego (UMWM) kopię zaświadczeń egzaminatorów biorących udział w szkoleniu (na podstawie art. 63 ust. 1 pkt 3 ustawy o kierujących). Dyrektor Ośrodka wskazał, że egzaminatorzy, którzy odbyli szkolenie w innych instytucjach przedłożyli stosowne zaświadczenia do wiadomości MORD.

¹⁹ W 2021 r. 68,3 tys. egzaminów (27,6 tys. teoretycznych i 40,7 tys. praktycznych).

²⁰ Zestaw danych identyfikujących i opisujących osobę ubiegającą się o wydanie dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnienia do kierowania pojazdami utworzony, udostępniany, aktualizowany i archiwizowany we właściwym systemie informatycznym.

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki wydania przez marszałka województwa decyzji administracyjnej skreślenia z ewidencji egzaminatorów.

(akta kontroli str. 52-53, 54-62, 63-104)

Plany egzaminów i listy osób zakwalifikowanych na egzamin były przechowywane na bieżąco w sposób narastający przez okres miesiąca w Biurze Obsługi Klienta i Koordynacji. Po upływie tego okresu dokumentacja była przekazywana do Składnicy Akt Ośrodka. Na podstawie losowo wybranej próby 10 protokołów egzaminacyjnych stwierdzono, że były one sporządzane w formie papierowej i przechowywane w Składnicy Akt. Po upływie roku były zszywane i oprawiane w książkę, która na ostatniej stronie zawierała adnotację dyrektora MORD o liczbie: stron (ponumerowanych) i protokołów za dany miesiąc oraz jego podpis i pieczętę. Protokoły egzaminacyjne były przechowane i archiwizowane przez okres 5 lat w Ośrodku.

(akta kontroli str. 153-155)

Protokoły egzaminacyjne były sporządzane przy wykorzystaniu funkcjonalności systemu informatycznego *SIWORD*. Po zatwierdzeniu protokołu przez dyrektora MORD w systemie, były one drukowane i podpisywane w wersji papierowej przez dyrektora Ośrodka lub osobę przez niego upoważnioną. W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2019 r. protokoły egzaminacyjne podpisywane były bezpiecznym podpisem elektronicznym wydanym przez *Polską Wytwórnę Papierów Wartościowych (PWPW)*. Od 1 lipca 2019 r. do 30 września 2021 r. protokoły podpisywane były podpisem osobistym.

Odnosząc się do pytania, czy i w jaki sposób zapewniono w Ośrodku kontrolę prawidłowości zabezpieczenia i stosowania zestawów do składania bezpiecznego podpisu elektronicznego przydzielonych poszczególnym egzaminatorom, Dyrektor MORD wyjaśnił, że poinformowano egzaminatorów, że przyznane hasła i indywidualne klucze cyfrowe są *tajemnicą prawnie chronioną*. Dodał, że podpis osobisty zgodnie z *ustawą o dowodach osobistych jest wydawany jako warstwa elektroniczna dowodu osobistego w związku z czym jest własnością posiadacza dowodu osobistego i winien być przez niego chroniony na podstawie ustawy*.

(akta kontroli str. 120-121, 122-129)

W Ośrodku nie prowadzono kursów kwalifikacyjnych dla egzaminatorów. Ostatni kurs przeprowadzono w MORD w okresie 2015/2016, a podczas kontroli NIK trwał kurs rozpoczęty w październiku 2021 r. Dokumentacja związana z prowadzeniem kursów kwalifikacyjnych, tj.: książki ewidencji osób szkolonych, dzienniki lekcyjne oraz karty przeprowadzonych zajęć były przechowywane w Dziale Szkoleń. Dokumenty przechowywano w Ośrodku przez okres 10 lat od daty dokonania ostatniego wpisu.

(akta kontroli str. 120-121, 122-129, 153-155)

Nagrania z przebiegu egzaminu zapisywano na informatycznych nośnikach danych w pojazdach egzaminacyjnych (dyski twarde). W przypadku konieczności ich zachowania (złożenie skargi) były one przechowywane w serwerowni, do której dostęp miał wyłącznie administrator systemu teleinformatycznego, na macierzy dyskowej. Do zgranych nagrań miał dostęp wyłącznie administrator systemu teleinformatycznego i egzaminatorzy nadzorujący. System rejestrujący przebieg egzaminu praktycznego na prawo jazdy kategorii *B* jako nośniki informacji wykorzystywał dyski twarde *HDD*. Dyrektor MORD wyjaśnił, że do zapisu wykorzystywana była technologia cyfrowa (format *MPG*), w związku z czym *nie istniała zależność pomiędzy zużyciem nośnika a jakością zarejestrowanego materiału audio-video*. Nośniki informacji były wymieniane w przypadku konieczności zgrania materiału z przebiegu egzaminu na prawo jazdy.

(akta kontroli str. 120-121, 122-129, 292-293)

Na próbie 10 niezakończonych postępowań skargowych ustalono, że w przypadku, gdy osoba egzaminowana złożyła skargę na przebieg egzaminu lub warunki, w jakich był przeprowadzany, zapis był przechowywany w Ośrodku do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego.

(akta kontroli str. 138-144)

W Ośrodku prowadzono rejestr skarg. W okresie objętym kontrolą złożono łącznie 87 skarg²¹ dotyczących części praktycznej egzaminu, z czego 27 dotyczyło oceny przeprowadzenia części praktycznej egzaminu, a 60 sposobu jego przeprowadzenia, w tym zachowania egzaminatora podczas egzaminu. Z 87 złożonych skarg 48 skarżących wycofało swoje wnioski.

Wszystkie poddane analizie dokumentacje zawierały skargę wraz z datą złożenia do Departamentu Infrastruktury Drogowej i Transportu UMWM. MORD przekazał do UMWM do rozpatrzenia 39 dokumentacji. Dokumentacje zawierały m.in. odwołanie od wyniku lub przebiegu egzaminu; historię egzaminowania kandydata; listę osób zakwalifikowanych na egzamin (w danym dniu, którego dotyczyła złożona skarga); arkusz przebiegu części praktycznej egzaminu; wyjaśnienie egzaminatora przeprowadzającego egzamin oraz zarejestrowany materiał video z przebiegu egzaminu. W 5 przypadkach dokumentacja zawierała informacje (stanowisko) egzaminatora nadzorującego.

Na podstawie próby 10 skarg ustalono, że wszystkie skontrolowane skargi zostały zarejestrowane w rejestrze skarg. W przypadku każdej skargi przechowywana była kompletna dokumentacja, w tym zapis przebiegu praktycznej części egzaminu (poddany oględzinom i udostępniany egzaminatorom nadzorującym przez administratora systemu teleinformatycznego MORD), oraz dokumenty dotyczące rozpatrywania skargi przez marszałka województwa małopolskiego.

(akta kontroli str. 138-144, 775-778, 779, 964-984)

Dyrektor MORD wyjaśnił, że przyjęty w Ośrodku sposób rozpatrywania skarg zakładał, że po wpłynięciu skargi bądź zastrzeżenia do wyniku egzaminu osoba egzaminowana informowana była o możliwości obejrzenia materiału audio-video z przebiegu egzaminu. Po obejrzeniu tego zapisu *zdający podejmował decyzję, czy składa oficjalną skargę, przesyłaną do UMWM, celem dalszego rozpatrzenia*. Dalszy opis w tym zakresie znajduje się w obszarze 2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 3, 9, 120-121, 122-129, 775-778, 779)

W MORD liczba egzaminów przeprowadzonych w pojazdach z automatyczną skrzynią biegów będących własnością ośrodków szkolenia kierowców wynosiła:

- w 2018 r. dla kategorii AM – 29, B – 33, B1 – 103;
- w 2019 r. (I półrocze) dla kategorii AM – 5, B – 14, B1 – 55;
- w 2019 r. (II półrocze) dla kategorii AM – 34, B – 33, B1 – 61;
- w 2020 r. dla kategorii AM – 15, B – 86, B1 – 81;
- w 2021 r. (do 30 września) dla kategorii AM – 26, B – 108, B1 – 109 oraz 1 egzamin na kategorię A (w latach 2018-2020 nie było takich egzaminów).

Zdawalność (wynik pozytywny) egzaminów wynosiła:

- w 2018 r. m.in.:
 - w I kwartale: teoretycznych – 51% (w pierwszym podejściu po ukończeniu szkolenia podstawowego – 65%), praktycznych – 37% (42%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 26% zdających;
 - w IV kwartale: teoretycznych – 52% (64%), praktycznych – 35% (40%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 27% zdających;
- w 2019 r. m.in.:

²¹ W 2018 r. 19 skarg, w 2019 r. 29, w 2020 r. 20 oraz w 2021 r. (do 30 września) 19 skarg.

- w I kwartale: teoretycznych – 50% (61%), praktycznych – 36% (43%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 28% zdających;
- w IV kwartale: teoretycznych – 53% (64%), praktycznych – 37% (42%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 29% zdających;
- w 2020 r. m.in.:
 - w I kwartale: teoretycznych – 53% (64%), praktycznych – 38% (44%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 28% zdających;
 - w IV kwartale: teoretycznych – 56% (68%), praktycznych – 43% (45%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 28% zdających;
- w 2021 (do 30 września) r. m.in.:
 - w I kwartale: teoretycznych – 55% (67%), praktycznych – 40% (46%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 28% zdających;
 - w III kwartale: teoretycznych – 55% (65%), praktycznych – 38% (43%), negatywny wynik egzaminu na placu manewrowym uzyskało 30% zdających.

Zdawalność dla egzaminów praktycznych przeprowadzonych przez poszczególnych egzaminatorów wynosiła (wyniki pozytywne):

- w 2018 r. od 16% do 60%; w przypadku wyników negatywnych egzaminów w ruchu miejskim wynosiła od 11% do 57%;
- w 2019 r. od 18% do 63%; w przypadku wyników negatywnych egzaminów w ruchu miejskim wynosiła od 14% (dwie osoby) do 49%;
- w 2020 r. od 13% do 63%; w przypadku wyników negatywnych egzaminów w ruchu miejskim wynosiła od 13% do 48%;
- w 2021 r. (do 30 września) od 24% (dwie osoby) do 62%; w przypadku wyników negatywnych egzaminów w ruchu miejskim wynosiła od 19% (dwie osoby) do 45%.

(akta kontroli str. 607, 608-609, 610-617, 618-621, 622-673, 709-710)

MORD nie zawierał porozumień ze starostami, które określałyby warunki udziału przedstawiciela Ośrodka w kontroli działalności ośrodków szkolenia kierowców. Starostowie nie występowali z inicjatywą podjęcia współpracy z MORD w tym zakresie.

(akta kontroli str. 607, 608-609)

MORD, zgodnie z art. 117 ust. 1 pkt 8 Prawa o ruchu drogowym, przekazywał statystyki zdawalności właściwym starostom oraz marszałkowi województwa małopolskiego, w podziale na poszczególne kwartały, ze wskazaniem poszczególnych instruktorów i ośrodków szkolenia, w których szkolili się zdający. Sporządzane i przekazywane informacje zawierały informacje w zakresie statystyki zdawalności określone w § 37 rozporządzenia ws. egzaminowania, tj. m.in. wyniki egzaminu dla poszczególnych kategorii z podziałem na część teoretyczną i praktyczną, a dla oceny negatywnej z części praktycznej z podziałem na miejsce jej uzyskania, tj. plac i miasto.

(akta kontroli str. 120-121, 122-129, 775-778, 779)

Odnosząc się do pytania o analizowanie w Ośrodku skali i przyczyn niezaliczenia egzaminów, Dyrektor MORD wyjaśnił, że w Ośrodku corocznie organizowano obowiązkowe trzydniowe szkolenie dla egzaminatorów, a jednym z obowiązkowych tematów zajęć teoretycznych było omówienie najczęstszych błędów popełnianych przez osoby zdające oraz przez egzaminatorów. Na tej podstawie przygotowano statystki popełnianych błędów przez osoby zdające, które były przedstawiane egzaminatorom i analizowane.

Zastępca Dyrektora Ośrodka dodał, że w wyniku przeprowadzonych kontroli pracy egzaminatorów *należy stwierdzić, że pracują prawidłowo. Oceny są wystawiane zgodnie z przepisami wynikającymi z rozporządzenia ws. egzaminowania.* Dodał, że

z egzaminatorami, którzy *najwięcej odbiegają od średniej* przeprowadza się rozmowy z celu wyjaśnienia przyczyn takiej sytuacji.

(akta kontroli str.306-307, 308-317)

Odnosząc się do koniecznych zmian w zakresie poprawy jakości szkolenia i egzaminowania kandydatów na kierowców, w tym w ramach działalności MORD, Zastępca Dyrektora Ośrodka wskazał, że podstawowy problem w funkcjonowaniu ośrodków egzaminacyjnych to *zbyt niskie opłaty egzaminacyjne, które należy natychmiast podnieść*. Kolejne zagadnienia, na które wskazał, to podwyżki płac dla egzaminatorów i zmiana zasad kształtowania ich wynagrodzeń tak, aby wszyscy, którzy posiadają uprawnienia na dane kategorie, mogli prowadzić egzaminy niezależnie od zawartej umowy oraz poprawa programu informatycznego, celem eliminacji jego błędów. Dodał, że ograniczenia w liczbie przeprowadzanych egzaminów wpłynęły niekorzystnie na sytuację finansową Ośrodka, wskazując także na konieczne zmiany w zasadach egzaminowania na pojazdach z automatyczną skrzynią biegów, niezasadności kontynuowania egzaminu po dwukrotnym niewłaściwym wykonaniu tego samego zadania egzaminacyjnego i otrzymaniu oceny negatywnej oraz niezasadności stosowania prawa zamówień publicznych na zakup jedyne systemu teleinformatycznego (SIWORD), który jest zintegrowany z systemem starostw powiatowych.

(akta kontroli str. 306-307, 308-317)

Dyrektor Ośrodka wraz z egzaminatorami nadzorującymi omawiał podczas spotkań z kierownikami ośrodków szkolenia kierowców m.in. warunki egzaminowania i wyniki zdawalności egzaminów. Spotkania takie odbyły się w grudniu 2018 r. (nieprotokołowane); w maju 2019 r. oraz w styczniu 2021 r. W 2020 r. z uwagi na epidemię COVID-19 spotkań z przedstawicielami ośrodków szkolenia kierowców w MORD nie organizowano. Najczęstsze problemy ze zdawalnością egzaminów – zdaniem egzaminatorów nadzorujących, dotyczyły stresu osób zdających, który był szczególnie widoczny podczas wykonywania pierwszych zadań na egzaminie praktycznym (na placu manewrowym).

(akta kontroli str. 120-121, 122-129, 598-599, 600-603, 674-683)

MORD przekazał dodatkowe informacje dotyczące wariantu egzaminu za pierwszym podejściem po ukończeniu szkolenia podstawowego w poszczególnych ośrodkach szkolenia kierowców tylko staroście brzeskiemu na podstawie złożonych przez niego wniosków (składanych dwa razy w roku).

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że MORD nie prowadzi nadzoru nad ośrodkami szkolenia kierowców i w związku z tym, Ośrodek nie podejmował działań w odniesieniu do tych ośrodków, które zmierzałyby do poprawy jakości szkolenia w tych ośrodkach.

(akta kontroli str. 120-121, 122-129, 598-599, 600-603, 684-695)

Analiza wyników egzaminów dotyczących poszczególnych egzaminatorów należała do zadań egzaminatorów nadzorujących. MORD zatrudniał, na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, trzy takie osoby (dwie w Nowym Sączu i jedną w Nowym Targu – egzaminator ten był równocześnie Kierownikiem Oddziału Ośrodka w tym mieście).

Dyrektor MORD wyjaśnił, że wyniki egzaminów poszczególnych egzaminatorów były przeglądane i analizowane na bieżąco przez egzaminatorów nadzorujących, a na corocznym obowiązkowym szkoleniu dla egzaminatorów w MORD, były one przedstawiane i omawiane (indywidualne statystyki zdawalności). Dodał, że w razie konieczności podejmowane były pewne decyzje, *aby interpretacja, a co za tym idzie ocena poszczególnych zadań egzaminacyjnych była jednakowa u wszystkich egzaminatorów. Wyjaśniane są wątpliwości, które wynikają z obserwacji egzaminów*. Dodał także, że wszyscy egzaminatorzy byli informowani o możliwości sprawdzania swoich statystyk na bieżąco u egzaminatorów nadzorujących.

Egzaminatorzy z najniższą statystyką zdawalności *proszeni* byli do egzaminatorów na rozmowę w celu informowania ich o wynikach zdawalności na poszczególne kategorie. W przypadkach, w których statystyka w większym lub mniejszym stopniu odbiegała od średniej zdawalności MORD, zwracana była egzaminatorom uwaga oraz wyjaśniana przyczyna tej sytuacji. Dyrektor Ośrodka dodał, że *absolutnie nie są wywierane żadne naciski na egzaminatora w celu podniesienia średniej zdawalności*. Ponadto statystyki zdawalności analizował Dyrektor MORD i w razie konieczności przeprowadzał rozmowę z pracownikiem.

(akta kontroli str. 105-112, 120-121, 122-129, 156, 372-379)

Zdawalności egzaminów praktycznych u poszczególnych egzaminatorów miała zmienny charakter. Wynosiła ona w poszczególnych latach:

- dla egzaminatora o najniższej zdawalności: 23% (2018 r.); 18% (2019 r.); 14% (2020 r.) i 37% (do 30 września 2021 r.);
 - dla egzaminatora o najwyższej zdawalności odpowiednio: 58%; 57%; 53% i 59%.
- (akta kontroli str. 120-121, 122-129)

Plan finansowy Ośrodka wskazywał (po zmianach):

- w 2018 r. przychody w wysokości 7 840,7 tys. zł (w tym z działalności egzaminacyjnej 7 300 tys. zł i z działalności szkoleniowej 387,7 tys. zł); koszty działalności operacyjnej 8 104,6 tys. zł; wynik finansowy netto 58,2 tys. zł (ostatecznie wyniósł: 118,9 tys. zł);
- w 2019 r. przychody w wysokości 7 274 tys. zł (w tym z działalności egzaminacyjnej 6 740 tys. zł i z działalności szkoleniowej 369 tys. zł); koszty działalności operacyjnej 7 803 tys. zł; wynik finansowy netto -269 tys. zł (ostatecznie wyniósł: -305,6 tys. zł);
- w 2020 r. przychody w wysokości 6 017 tys. zł (w tym z działalności egzaminacyjnej 5 555 tys. zł i z działalności szkoleniowej 315 tys. zł); koszty działalności operacyjnej 7 269,3 tys. zł; wynik finansowy netto -1 094,3 tys. zł (ostatecznie wyniósł -1 231,6 tys. zł);
- w 2021 r. przychody w wysokości 7 365,9 tys. zł (w tym z działalności egzaminacyjnej 6 850 tys. zł i z działalności szkoleniowej 382,9 tys. zł); koszty działalności operacyjnej 8 045,8 tys. zł; wynik finansowy netto -666,9 tys. zł (na dzień 21 stycznia 2022 r. wynik brutto wyniósł: -192,4 tys. zł).

(akta kontroli str. 393-413)

Koszt jednego egzaminu wynosił w MORD w 2021 r.:

- teoretycznego na kategorię B 32,18 zł (opłata za egzamin 30 zł);
- praktycznego na kategorie:
 - A, A1, A2 – 193,10 zł (opłata za egzamin 180 zł);
 - B, AM – 150,19 zł (opłata za egzamin 140 zł);
 - C, D, B+E – 214,56 zł (opłata za egzamin 200 zł);
 - C+E, C1+E, D1+E, D+E – 262,83 zł (opłata za egzamin 245 zł);
 - T, C1, D1, B1, B96 – 182,37 zł (opłata za egzamin: 170 zł).

(akta kontroli str. 411-413)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W przypadku 5 nagrań egzaminów na 15 objętych badaniem, przeprowadzonych: 16 i 28 kwietnia, 31 maja, 18 czerwca i 9 września 2021 r., obraz wskazywał odmienną niż wskazana w protokole z egzaminu godzinę jego przeprowadzenia, a różnica wynosiła 1 godzinę. W przypadku kolejnych 5 nagrań egzaminów obraz wskazywał błędny rok, tj. „01” (2 przypadki), „11”, „19” (2 przypadki) – zamiast „2021” lub „21”. Urządzenie techniczne służące do zapisu obrazu i dźwięku nie spełniało więc wymagań, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia ws. egzaminowania,

zgodnie z którym urządzenie powinno rejestrować obraz składający się z daty oraz godziny przeprowadzanego egzaminu (na kategorię B prawa jazdy).

Dyrektor MORD wyjaśnił, że przyczyną rozbieżności daty i godziny rejestrowanego materiału ze stanem faktycznym był błąd (tzw. spóźniona pluskwa milenijna) oprogramowania układowego rejestratorów wykorzystywanych przez Ośrodek. Błąd uwidocznił się po 1 stycznia 2020 r. – brak możliwości ustawienia poprawnego czasu. Z uwagi na zakończony okres wsparcia technicznego producent nie przygotował odpowiedniej poprawki „firmare”. W związku z powyższym MORD stracił możliwość ustawień daty i czasu na rejestratorze (...) Dodał, że w celu wyeliminowania problemu w II kwartale 2022 r. Ośrodek planuje rozpocząć procedurę przetargową na wymianę taboru samochodowego. Wymienione samochody będą wyposażone w najnowocześniejszy system rejestracji przebiegu egzaminu, który za pomocą GPS automatycznie będzie korygował datę i godzinę do czasu bieżącego.

Zdaniem NIK dyrektor Ośrodka powinien zapewnić na bieżąco warunki dla właściwego wskazania daty na urządzeniach rejestrujących egzaminy praktyczne.

(akta kontroli str. 138-144, 145-152, 414-415, 416-421, 422-430)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK Ośrodek spełniał wymagania kadrowe, organizacyjne i techniczne do przeprowadzania egzaminów państwowych dla kandydatów dla kierowców. W okresie objętym kontrolą MORD dysponował wymaganym wyposażeniem, placami manewrowymi oraz warunkami lokalowymi do przeprowadzania egzaminów w Nowym Sączu i w Nowym Targu. Prawidłowo i adekwatnie do potrzeb zawierał umowy o pracę z egzaminatorami zgodnie z posiadanymi przez nich kategoriami uprawnień do egzaminowania. Prowadzono analizy zdawalności oraz podejmowano działania (dla wyjaśnienia przyczyn) wobec egzaminatorów o najniższych statystykach zdawalności. Prawidłowo prowadzono i przechowywano dokumentację egzaminacyjną.

OBSZAR

2. Przeprowadzanie egzaminów państwowych dla kandydatów na kierowców oraz prowadzenie warsztatów dla egzaminatorów

Opis stanu faktycznego

W badanej próbie losowo wybranych trzech egzaminów teoretycznych i trzech praktycznych na kategorię B prawa jazdy z każdego roku objętego kontrolą, dla trzech zdających każdy z tych egzaminów, stwierdzono, że sposób przygotowania i zatwierdzania planów egzaminów oraz sposób przeprowadzenia egzaminów był prawidłowy. Wszystkie plany egzaminów oraz ich korekty, które były wydrukowane z systemu SIWORD, zatwierdzał dyrektor Ośrodka. Korekty planów wynikały m.in. ze zgłoszeń osób zdających o niemożności stawienia się na egzaminie lub dopisania w tym samym dniu do kolejnego egzaminu osób, które egzaminu w tym dniu nie zdały. Protokoły egzaminacyjne były zatwierdzone przez Zastępcę Dyrektora Ośrodka. Badaniem objęto również przebieg egzaminów (zapisy obrazu z 2021 r.) dla trzech osób (w tym listy osób zakwalifikowanych na egzaminy; arkusze przebiegu egzaminów praktycznych; potwierdzenia wpłaty na egzamin, zaświadczenia o zapisie na egzamin oraz arkusze odpowiedzi z egzaminu teoretycznego).

(akta kontroli str. 713, 789-885)

Do zatwierdzania planów i dokonywania ich korekt uprawnionych było 6 osób, tj. dyrektor, jego zastępca, wszyscy egzaminatorzy nadzorujący oraz administrator systemu teleinformatycznego. Egzaminatorzy nadzorujący oraz administrator systemu teleinformatycznego mogli zatwierdzać plany i dokonywać korekt tylko w razie pilnej potrzeby podczas nieobecności dyrektora i jego zastępcy.

Zastępca Dyrektora Ośrodka wyjaśnił, że wykorzystanie funkcji systemu teleinformatycznego (ręczny przydział w opcji „przydziel wszystkich”) było także

systemem losowego przydziału z uwagi na fakt, iż do czasu rozpoczęcia egzaminu żaden użytkownik nie miał możliwości wcześniejszego zidentyfikowania osoby egzaminowanej. Dodał, że biorąc pod uwagę powyższe *nie wystąpiły przypadki przydzielenia konkretnych osób egzaminowanych wybranym egzaminatorom.*

(akta kontroli str. 306-307, 308-317, 789-885)

Wystąpiły przypadki bieżących zmian egzaminatorów w stosunku do wcześniej losowo ustalonego rozdziału osób zakwalifikowanych na egzamin państwowy. Zastępca Dyrektora Ośrodka wyjaśnił, że ww. przypadki zdarzały się sporadycznie zależnie od sytuacji losowych, na podstawie § 13 ust. 2 rozporządzenia ws. egzaminowania (niewymagającego podania przyczyny takich zmian).

(akta kontroli str. 306-307, 308-317)

W przypadku awarii systemu teleinformatycznego (np. zasilania) pracownicy MORD, pełniący funkcję koordynatora lub egzaminatora nadzorującego, przydzielali ręcznie kolejne osoby według *listy osób zakwalifikowanych na egzamin* tym egzaminatorom, którzy zakończyli egzaminowanie lub rozpoczynali pracę. Zastępca Dyrektora Ośrodka wyjaśnił, że taki przydział egzaminu wyczerpywał znamiona losowości z uwagi na fakt, że egzaminatorzy nie mieli wglądu do listy osób zakwalifikowanych na egzamin, nie byli w stanie przewidzieć godziny zakończenia wcześniejszego egzaminu oraz terminu wystąpienia awarii.

(akta kontroli str. 306-307, 308-317)

W MORD zdarzały się przypadki zapisywania w tym samym dniu do kolejnego egzaminu osób, które w tym dniu nie zdały egzaminu (teoretycznego lub praktycznego), zależnie od wyboru tych osób i dostępności wolnych miejsc. Zastępca Dyrektora Ośrodka wyjaśnił, że w przypadku egzaminów praktycznych na kategorie: A, A2, A1, AM (nieprzeprowadzanych w okresie od jesieni do wiosny z uwagi na warunki atmosferyczne), aby w pełni wykorzystać egzaminatorów będących w danym dniu w pracy, *otwierane były dodatkowe miejsca na inne kategorie prawa jazdy.* Ponadto dopisywanie w tym samym dniu osób, które egzaminu nie zdały, spowodowane było zgłoszeniami osób o niemożliwości stawienia się na egzamin w związku z izolacją lub kwarantanną. Zastępca Dyrektora Ośrodka dodał, że *pełne wykorzystanie mocy przerobowych zapewne korzystnie wpływa na sytuację finansową MORD.*

(akta kontroli str. 306-307, 308-317)

Od 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2019 r. plany egzaminów teoretycznych i praktycznych przygotowywano w systemie informatycznym MORD (zatwierdzane były przez dyrektora Ośrodka bezpiecznym podpisem elektronicznym wydawanym przez PWPW). Od 1 lipca 2019 r. do 30 września 2021 r. dokumenty te zatwierdzano podpisem osobistym.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 789-885)

MORD wykorzystywał system teleinformatyczny *SIWORD* zakupiony od PWPW, na podstawie umów o dostawę i utrzymanie systemu informatycznego z: 26 czerwca 2015 r. i 20 marca 2019 r.²² System ten umożliwiał obsługę oraz przeprowadzenie egzaminów państwowych z wykorzystaniem komputerowego urządzenia egzaminacyjnego.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły awarie systemu egzaminacyjnego wykorzystywanego przez MORD, które uniemożliwiły obsługę i przeprowadzenie egzaminów państwowych.

²² W 2015 r. była to umowa zawarta pomiędzy MORD w Krakowie (działającym we własnym imieniu oraz w imieniu MORD w Nowym Sączu i MORD w Tarnowie) oraz PWPW z siedzibą w Warszawie; w 2019 r. Ośrodek zawarł samodzielnie umowę z PWPW (obowiązującą do 31 marca 2023 r.).

Administrator systemu teleinformatycznego dodał, że ww. system spełniał swoje wymagania, był stosunkowo mało awaryjny, a obsługa przez dostawcę systemu (PWPW) nie budziła większych zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 222, 223-226, 292-293)

W wyniku oględzin ustalono, że:

- system teleinformatyczny Ośrodka umożliwiał obsługę oraz przeprowadzenie egzaminu państwowego z wykorzystaniem komputerowego urządzenia egzaminacyjnego;
- system, poza przeprowadzeniem egzaminu państwowego zgodnie z zasadami określonymi w art. 51 ust. 2 pkt 1 ustawy o kierujących, umożliwiał m.in.:
 - prowadzenie ewidencji osób przystępujących do egzaminu (przez pracowników Działu Obsługi Klienta i Koordynacji);
 - analizę wyników egzaminów (przez administratora systemu teleinformatycznego);
 - generowanie informacji dla starostów o uzyskanych przez osoby egzaminowane wynikach egzaminów m.in. w odniesieniu do instruktorów i ośrodków szkolenia kierowców będących w ich ewidencji i rejestrze (przez administratora systemu teleinformatycznego);
 - możliwość zastosowania wyłączenia egzaminatorów z przeprowadzania egzaminu wobec osób wskazanych w art. 57 ustawy o kierujących przez administratora systemu teleinformatycznego.

(akta kontroli str. 292-293)

W latach 2020-2021 w Ośrodku nie wystąpiły przypadki wydłużenia czasu pracy egzaminatorów powyżej 8 godzin. W tym okresie wystąpił jeden przypadek nieprzekazania informacji do marszałka województwa małopolskiego o zwiększeniu liczby egzaminów, co przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193)

Zastępca Dyrektora Ośrodka wyjaśnił, że egzaminatorzy przeprowadzali egzaminy na dwie kategorie prawa jazdy (poza egzaminatorami nadzorującymi i egzaminatorami posiadającymi tylko jedną kategorię uprawnień), tj. kategorię B i drugą wynikającą z posiadanych uprawnień. W okresie objętym kontrolą występowały sytuacje, w których dany egzaminator poza kategorią B mógł egzaminować na inną kategorię prawa jazdy – MORD zawierał wówczas porozumienie do umowy o pracę na dodatkową kategorię, w zależności od potrzeb Ośrodka.

W Nowym Sączu egzaminator zatrudniony w ciągu 8 godzin dziennie miał przydzielone przeprowadzenie 9 egzaminów praktycznych, a w Nowym Targu 8 egzaminów. Na podstawie losowo wybranej próby egzaminów przeprowadzonych przez wszystkich egzaminatorów Ośrodka ustalono:

- w Nowym Sączu:
 - 2 stycznia 2020 r. 16 egzaminatorów przeprowadziło 109 egzaminów praktycznych na kategorie: B, B+E, B1, C i C+E prawa jazdy (od 2 do 9 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 32 osób przeprowadził egzaminator nadzorujący;
 - 9 stycznia 2020 r.: 16 egzaminatorów przeprowadziło 109 egzaminów praktycznych na kategorie: B, B+E, B1, C, C+E i D prawa jazdy (od 2 do 9 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 44 osób przeprowadził egzaminator nadzorujący;
 - 1 lipca 2020 r. 12 egzaminatorów przeprowadziło 83 egzaminy praktyczne na kategorie: A, A1, A2, B, C, C+E i T prawa jazdy (od 5 do 8 egzaminów²³), oraz

²³ Zmniejszenie czasowe liczby egzaminów przydzielanych egzaminatorowi do 8 dziennie wynikało z pandemii COVID-19.

- egzaminy teoretyczne dla 63 osób na kategorie: A, A1, B, B1, C i T przeprowadziło 3 egzaminatorów, w tym 2 egzaminatorów nadzorujących;
- 4 stycznia 2021 r. 13 egzaminatorów przeprowadziło 90 egzaminów praktycznych na kategorie: B, B+E, C i C+E prawa jazdy (od 3 do 8 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 60 osób na kategorie: A, B i C przeprowadziło 5 egzaminatorów;
 - 1 lipca 2021 r. 15 egzaminatorów przeprowadziło 103 egzaminy praktyczne na kategorie: A, A1, A2, AM, B, B+E, B96, C i C+E prawa jazdy (od 3 do 9 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 60 osób na kategorie: A, A1, A2, B, B1 i C 5 egzaminatorów);
- w Oddziale w Nowym Targu:
 - 2 stycznia 2020 r. 6 egzaminatorów przeprowadziło 48 egzaminów praktycznych na kategorię B prawa jazdy (każdy po 8 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 44 osób przeprowadził egzaminator nadzorujący/Kierownik Oddziału;
 - 9 stycznia 2020 r. 6 egzaminatorów przeprowadziło 48 egzaminów praktycznych na kategorię B prawa jazdy, w tym 1 na kategorię B1 (każdy po 8 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 29 osób przeprowadził egzaminator nadzorujący/Kierownik Oddziału;
 - 1 lipca 2020 r. 7 egzaminatorów przeprowadziło 49 egzaminów praktycznych na kategorię B prawa jazdy (po 7 egzaminów²⁴), egzaminy teoretyczne dla 52 osób na kategorie: A, A1, A2 i B przeprowadziło 2 egzaminatorów;
 - 4 stycznia 2021 r. 8 egzaminatorów przeprowadziło 56 egzaminów praktycznych na kategorie B i B1 prawa jazdy (po 7 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 34 osób na kategorie A i B przeprowadził egzaminator nadzorujący/Kierownik Oddziału;
 - 1 lipca 2021 r. 7 egzaminatorów przeprowadziło 56 egzaminów praktycznych na kategorię B prawa jazdy (po 8 egzaminów), egzaminy teoretyczne dla 46 osób na kategorie: A, AM, B i B1 przeprowadził egzaminator nadzorujący/Kierownik Oddziału.

(akta kontroli str. 306-307, 308-317, 318-361)

Dyrektor MORD wyjaśnił, że zmiany wprowadzone w wyniku nowelizacji rozporządzenia ws. egzaminowania z dniem 1 stycznia 2020 r. (ograniczenie liczby przeprowadzanych dziennie egzaminów przez egzaminatora) wpłynęły na: wydłużenie czasu oczekiwania na egzamin; wynik finansowy Ośrodka; utrudnienie pracy w przypadku nieplanowanej absencji egzaminatorów oraz całość organizacji pracy związanej z egzaminowaniem. Dodał, że *ostatnia zmiana z dnia 2 sierpnia 2021 r. wprowadziła konieczność dostosowania wymiarów placu manewrowego na kategorię C+E do nowych przepisów obowiązujących w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 186-187, 188-193)

Dyrektor MORD wyjaśnił, że ograniczenie liczby przeprowadzanych egzaminów przez jednego egzaminatora oraz uniemożliwienie pracy w godzinach nadliczbowych spowodowało przede wszystkim wydłużenie kolejek oczekujących na egzamin, nie spowodowało jednak obniżenia wynagrodzeń pracowników, które pozostały na dotychczasowym poziomie. Dodał, że *mniej ilość egzaminów to jednak mniejsze wpływy do budżetu Ośrodka; MORD jest jednostką samofinansującą się a opłaty egzaminacyjne są na stałym poziomie od wielu lat.* Wyjaśnił także, że wprowadzenie ograniczeń liczby przeprowadzanych egzaminów powinno być związane z podwyższeniem opłat egzaminacyjnych oraz, że nie stwierdzano zwiększenia zagrożenia korupcyjnego.

²⁴ Zmniejszenie czasowe liczby egzaminów przydzielanych egzaminatorowi do 7 dziennie wynikało z pandemii COVID-19.

Wprowadzone zmiany spowodowały zmniejszenie środków przeznaczonych przez Ośrodek na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. MORD wydatkował na ten cel w 2018 r. 211 tys. zł; w 2019 r. 178 tys. zł; w 2020 r. 72 tys. zł; w 2021 r. (do 30 września) 43,5 tys. zł (w tych środkach zawierały się również środki na współfinansowanie miasteczek ruchu drogowego).

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 598-599, 600-603)

W wyniku oględzin zapisów obrazu i dźwięku pięciu wybranych losowo egzaminów praktycznych na różne kategorie prawa jazdy (w tym B i B+E) ustalono, że:

- egzaminatorzy przed rozpoczęciem każdego z egzaminów podawali swoje imię i nazwisko, weryfikowali także dane zdającego;
- praktyczna część każdego egzaminu była w każdym przypadku rejestrowana (w trzech przypadkach były to rejestratory w pojazdach ośrodków szkolenia kierowców, w dwóch – Ośrodka), przy czym zapisy czterech egzaminów zostały utrwalone w sposób umożliwiający prawidłowe odtworzenie obrazu i dźwięku, a:
 - w przypadku egzaminu na kategorię D (pojazd podstawiony przez ośrodek szkolenia kierowców z rejestratorem) nagranie było mało czytelne (nieostre), jakość dźwięku była niewystarczająca – występowały zakłócenia zwłaszcza w początkowej i końcowej części egzaminu, a oznaczenie godziny nie było poprawne; ponadto rejestrator nie wskazywał numeru rejestracyjnego pojazdu;
 - w przypadku egzaminu na kategorię C (pojazd MORD) data roczna wskazana na rejestratorze była błędna (zamiast 20 grudnia 2021 r. rejestrator Ośrodka wskazywał: „11-12-20”).

Odnosząc się do pytania, czy w okresie objętym kontrolą, po przeprowadzonych egzaminach wrywkowo sprawdzano, czy przebieg egzaminu został prawidłowo zarejestrowany oraz w jaki sposób zapewniono utrzymanie sprawności urządzeń nagrywających, wykorzystywanych przy prowadzeniu egzaminu, dyrektor Ośrodka wyjaśnił m.in., że w przypadku nieprawidłowości w zapisie w samochodach MORD niezwłocznie poprawiano sprawność we własnym zakresie (...). Dodał, że przeprowadzono wrywkową kontrolę zapisów przebiegu egzaminu na prawo jazdy w samochodach należących do ośrodków szkolenia kierowców w trakcie zwrotu kart, na których przekazywany był zapis. Ewentualne uwagi odnoszące się do jakości nośników (kart) przekazywano na bieżąco i bezpośrednio (w formie ustnej) przedstawicielom ośrodków szkolenia kierowców.

NIK zwraca uwagę na konieczność stałego monitorowania przez Ośrodek sprawności urządzeń, stanowiących wyposażenie tych pojazdów, zapewniających rejestrację obrazu i dźwięku, w szczególności w pojazdach ośrodków szkolenia kierowców, dla udokumentowania przebiegu egzaminów.

(akta kontroli str. 300-305, 414-415, 416-421)

MORD nie zawarł umów serwisowych zapewniających weryfikację stanu technicznego oraz utrzymanie w sprawności urządzeń rejestrujących przebieg egzaminów. Utrzymanie sprawności urządzeń rejestrujących Ośrodek zapewniał we własnym zakresie.

Dyrektor MORD wyjaśnił, że nie odnotowano przypadków awarii urządzeń rejestrujących skutkujących brakiem zapisu przebiegu egzaminu praktycznego. W tym okresie wystąpiły cztery przypadki nieprawidłowej rejestracji przebiegu egzaminu przeprowadzanego w pojazdach ośrodków szkolenia kierowców, skutkujące brakiem nagrania lub jego części (trzy w 2018 r. i jeden w 2019 r.). We wszystkich przypadkach nie wystąpiły przesłanki, o których mowa w art. 72 ust. 1 ustawy o kierujących, dające podstawy do wystąpienia przez dyrektora Ośrodka z wnioskiem o unieważnienie egzaminu przez marszałka województwa.

(akta kontroli str. 146-152, 186-187, 188-193, 306-307, 308-317)

Odnosząc się do weryfikacji podczas części praktycznej egzaminu umiejętności w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach szybkiego ruchu/autostradach, egzaminatorzy nadzorujący Ośrodek wyjaśnili, że w Nowym Sączu nie ma autostrady i drogi ekspresowej; najbliższa autostrada jest w odległości ok. 55 km, zatem nie ma możliwości prowadzenia egzaminów na takich drogach. W Oddziale w Nowym Targu jest możliwość jazdy drogą dwujezdniową o podwyższonej prędkości do 100 km/h. Wykonanie tego zadania należy jednak od egzaminatora i uwarunkowane jest przebiegiem egzaminu.

Dodali również, że zadania polegające na hamowaniu awaryjnym jako obowiązkowe dla kategorii: AM, A1, A2 i A wykonywane były na placu manewrowym. W związku z natężeniem ruchu wykonywanie tego zadania może stwarzać zagrożenie dla jego uczestników, dlatego też raczej nie jest ono wykonywane podczas egzaminów na pozostałe kategorie prawa jazdy²⁵.

Egzaminatorzy nadzorujący wyjaśnili, że w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki nieprawidłowej oceny przez egzaminatorów wykonania zadań egzaminacyjnych na placu manewrowym lub w ruchu miejskim. Dodali, że praca egzaminatorów podlega ciągłej kontroli, w wyniku, której stwierdzono prawidłowe przeprowadzanie egzaminów.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193)

W wyniku oględzin wybranych losowo zapisów egzaminów w ruchu drogowym, tj.:

- 7 egzaminów przeprowadzonych w Nowym Sączu na kategorie: A2, AM i B;
 - 6 egzaminów przeprowadzonych w Nowym Targu na kategorię B;
- ustalono, że dobór tras egzaminacyjnych (podczas egzaminu w ruchu drogowym) był prawidłowy i zapewniał przeprowadzenie w określonym czasie wszystkich wymaganych podczas tej części egzaminu zadań²⁶. W trakcie egzaminów nie wykonywano takich zadań jak jazda drogami dwukierunkowymi dwujezdniowymi (w Nowym Sączu); przejazd przez skrzyżowania dwupoziomowe (w Nowym Sączu); przejazd przez tunel oraz przejazd przez torowisko kolejowe (w Nowym Targu nie realizowano dla 3 egzaminów).

Podczas egzaminów nie występowała również konieczność wykonania manewrów: wyprzedzania; hamowania do zatrzymania we wskazanym miejscu oraz hamowania awaryjnego. Nie wystąpiły sytuacje przekroczenia dopuszczalnej prędkości oraz oceny przez egzaminatora zachowania się w odniesieniu do poleceń osoby kierującej ruchem.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że przyczyną niewykonania zadania jazda drogami dwukierunkowymi dwujezdniowymi (w Nowym Sączu) był wynik negatywny i przerwanie egzaminu. Niewykonanie zadań przejazd przez skrzyżowanie dwupoziomowe (w Nowym Sączu) i przejazd przez tunel wynikało z braku infrastruktury drogowej. Przyczyną niewykonania zadania przejazd przez torowisko kolejowe (w Nowym Targu) był wynik negatywny i przerwanie egzaminu, a dla wyniku pozytywnego – tzw. zator drogowy i decyzja egzaminatora. Dodał, że nie-wykonanie zadania wyprzedzania było zależne od warunków panujących na drodze; hamowanie do zatrzymania we wskazanym miejscu odbywało się na placu manewrowym, hamowanie awaryjne (poza kategoriami: AM, A1, A2 i A) wykonywane było według uznania egzaminatora.

²⁵ Dotyczyło to również jazdy w zakręcie oraz hamowania awaryjnego wykonywane z włączonymi a następnie wyłączonymi systemami ABS/ESP.

²⁶ MORD z dniem 1 grudnia 2021 r. (z uwagi na porę roku i warunki atmosferyczne), jak w latach 2018-2020, zawiesił przeprowadzanie egzaminów praktycznych na kategorie: A, A1, A2, AM (nie prowadził zapisów na takie egzaminy). Wznowienie egzaminów w MORD na te kategorie jest zależne od warunków atmosferycznych (planowane w 2022 r. jest na marzec/kwiecień).

Poza niemożliwością wykonania ww. zadań z powodu braku infrastruktury drogowej, w Nowym Sączu i w Nowym Targu nie jest także możliwe wykonanie *przejazdu przez torowisko tramwajowe oraz przejazdu obok przystanku tramwajowego*, gdyż w tych miastach nie ma linii tramwajowych.

W wyniku oględzin zapisów wszystkich egzaminów stwierdzono, że rejestratory wskazywały błędne oznaczenie roku, co przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 300-305, 414-415, 416-421)

Nadzór egzaminatorów nadzorujących nad zgodnym z przepisami przeprowadzeniem egzaminów w Ośrodku (w Nowym Sączu i w Nowym Targu) polegał m.in. na ocenie: prawidłowości procesu planowania egzaminów (harmonogram pracy egzaminatorów, plan egzaminów) oraz nadzoru nad pracą egzaminatorów; przydzielaniem przy pomocy systemu teleinformatycznego egzaminatorom osoby zakwalifikowanej na egzamin oraz wpisaniem do tego systemu na dany miesiąc *kategorii kontraktowych egzaminatorów* (wynikających z umowy o pracę); sprawdzenie przebiegu egzaminu na podstawie zarejestrowanych materiałów audio-video oraz indywidualnych hospitacji w czasie egzaminów (zgodnie z harmonogramem lub poleceniem dyrektora) oraz rozpatrywanie skarg na wyniki lub sposób przeprowadzania egzaminu.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193)

W okresie objętym kontrolą czas pracy kierownictwa MORD i egzaminatorów nadzorujących pokrywał się z czasem pracy egzaminatorów przeprowadzających egzaminy²⁷. Kontrolowana ewidencja czasu pracy egzaminatorów nadzorujących w latach 2019-2021 (do 30 września) wskazywała na ich czas pracy w godzinach przeprowadzania egzaminów w Ośrodku (w godzinach: 6⁰⁰-14⁰⁰; 6³⁰-14³⁰; 7⁰⁰-15⁰⁰; 7¹⁵-15¹⁵).

Egzaminy w MORD odbywały się:

- teoretyczne w Nowym Sączu: codziennie w godz. 7⁰⁰-13⁴⁰ (do dyspozycji zdających było od 6 do 8 terminów/godzin rozpoczęcia egzaminu), w Nowym Targu: codziennie w godz. 8⁰⁰-12¹⁰ (6 terminów);
- praktyczne na kategorie:
 - B: w Nowym Sączu codziennie w godz. 6³⁰-13³⁰ (17 terminów), w Nowym Targu: 7⁰⁰-13⁰⁰ (15 terminów);
 - C: codziennie w godz. 6³⁰-12⁰⁵/6³⁰-13⁰⁵ (11 terminów);
 - C+E: codziennie w godz. 6³⁰-12³⁰/6³⁰-11⁵⁰ (4 terminy);
 - D: jeden raz w tygodniu (we wtorek) w godz. 6³⁰-12³⁰ (5 terminów);
 - A: codziennie (poza przerwą jesienno-zimową) w godz. 6³⁰-13⁰⁵ (6 terminów), w Nowym Targu istniała możliwość przeprowadzenia egzaminu na kategorię AM (w ww. okresie o 13³⁰);
 - B+E: codziennie z wyjątkiem wtorku i środy w godz. 7²⁰-11¹⁵ (4 terminy);
 - T: we środy w godz. 7²⁰-11¹⁵ (4 terminy).

MORD dodatkowo przeprowadzał egzaminy praktyczne na kategorię B w dwie/trzy soboty miesiąca.

Nie zostali wyznaczeni zastępcy egzaminatorów nadzorujących. Dyrektor Ośrodka wskazał, że egzaminatorzy nadzorujący (trzy osoby) mogli wymieniać się wzajemnie.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 380-392)

Dyrektor MORD wyjaśnił, że w 2019 r. nastąpiła zmiana personalna na stanowiskach dwóch egzaminatorów nadzorujących i w tym roku rozpoczęli oni kontrole

²⁷ Rozkład czasu pracy w Ośrodku dla egzaminatorów wynosił 8 godzin na dobę od poniedziałku do soboty pomiędzy godz. 6⁰⁰ a godz. 21⁰⁰.

egzaminatorów. Dodał, że założono, że będą prowadzone na bieżąco, tak, aby w ciągu danego roku zweryfikować pracę wszystkich egzaminatorów.

Kontrole polegały na fizycznej obecności egzaminatora nadzorującego na egzaminie (do 30 września 2021 r. zrealizowano 63 kontrole) oraz na przelazowaniu materiału audio-video z przebiegu egzaminu. Z uwagi na pandemię COVID-19 większość kontroli polegała na przeglądaniu takich zapisów (do 30 września 2021 r. zrealizowano w ten sposób 114 kontroli). Na podstawie badania próby 7 protokołów kontrolnych pracy różnych egzaminatorów z okresu od grudnia 2019 r. do sierpnia 2021 r. stwierdzono, że egzaminator nadzorujący nie stwierdzał nieprawidłowości.

Wyniki kontroli omawiane były na bieżąco z kontrolowanym egzaminatorem oraz podczas spotkań i szkoleń pracowników Ośrodka – przekazywano uwagi dotyczące przeprowadzania egzaminów. W Ośrodku nie sporządzano planów kontroli; założono, aby corocznie, przynajmniej raz, objąć kontrolą pracę każdego egzaminatora.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 696-708)

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku nie odbył się żaden egzamin przeprowadzony przez kandydata na egzaminatora.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193)

Egzaminatorzy nadzorujący zatrudnieni w MORD posiadali uprawnienia do egzaminowania we wszystkich kategoriach (A, B, B+E, C, C+E, D, D+E i T) odpowiednio:

- od 17 listopada 2004 r. (osoba ta zatrudniona była na stanowisku egzaminatora nadzorującego od 1 listopada 2014 r.);
- od 12 października 2007 r. (osoba ta zatrudniona była na stanowisku egzaminatora nadzorującego od 21 października 2019 r.);
- od 17 listopada 2008 r. (osoba ta zatrudniona była na stanowisku egzaminatora nadzorującego od 1 sierpnia 2019 r.).

(akta kontroli str. 306-307, 308-317)

W zarządzeniu Dyrektora Ośrodka z 4 grudnia 2019 r.²⁸ w pkt VIII wskazano sposób postępowania przy rozpatrywaniu skarg i wniosków z zakresu egzaminowania, zgodnie z którym egzaminator nadzorujący po zebraniu wszelkich danych *przeogląda zarejestrowany egzamin oraz omawia sposób jego przeprowadzenia z osobą egzaminowaną lub jego pełnomocnikiem. W przypadku podtrzymania skargi dyrektor Ośrodka przesyła całość dokumentacji do marszałka Województwa Małopolskiego w Krakowie celem jej rozpatrzenia.*

(akta kontroli str. 775-778, 779)

W okresie objętym kontrolą z 87 złożonych skarg 48 (55%) skarżących wycofało swoje wnioski, głównie po oglądnięciu nagrań z przeprowadzonego egzaminu. Wszystkie skargi odnotowano w rejestrze skarg.

W 2018 r. z 19 złożonych skarg jedną wycofano, ponadto wpłynął jeden wniosek o unieważnienie egzaminu. Dwie skargi dotyczyły zachowania egzaminatorów w tym jedna została złożona po pozytywnym wyniku egzaminu. Osoby egzaminowane składały skargi po odbyciu od 1 do 8 egzaminów, a w jednym przypadku nawet po 16 razach. Po złożeniu skargi 6 osób nie podchodziło do egzaminu w Ośrodku, a pozostałe uzyskały wynik pozytywny pomiędzy pierwszym a piątym egzaminem, w jednym przypadku po dziewiątym egzaminie po złożeniu skargi.

W 2019 r. z 29 złożonych skarg 22 wycofano, ponadto wpłynęły 2 wnioski o unieważnienie egzaminu. Osoby egzaminowane składały skargi po odbyciu od 1 do

²⁸ Zarządzenie Nr 44/2019 Dyrektora MORD z dnia 4 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia Zasad planowania, koordynowania, egzaminowania, analiz i kontroli procesów egzaminowania w Małopolskim Ośrodku Ruchu Drogowego w Nowym Sączu.

8 egzaminów. Po złożeniu skargi egzaminowani uzyskiwani pozytywny wynik pomiędzy pierwszym a ósmym egzaminem.

W 2020 r. z 21 złożonych skarg 16 wycofano. Osoby egzaminowane składały skargi po odbyciu od 1 do 4, a w jednym przypadku po dziesiątym egzaminie. Po złożeniu skargi egzaminowani uzyskiwani pozytywny wynik pomiędzy pierwszym a trzecim egzaminem, a w pojedynczych przypadkach po: szóstym, ósmym i jedenastym egzaminie.

W 2021 r. (do 30 września), według stanu na 22 stycznia 2022 r., z 19 złożonych skarg 9 wycofano. Jedna skarga dotyczyła zachowania egzaminatora. Osoby egzaminowane składały skargi po odbyciu od 1 do 4 egzaminów. Po złożeniu skargi egzaminowani uzyskiwali pozytywny wynik pomiędzy pierwszym a czwartym egzaminem, a w jednym przypadku po szóstym egzaminie. W jednym przypadku skarga dotyczyła sprawności motocykla, na którym przeprowadzano egzamin. Po analizie skargę uznano za zasadną i kolejny egzamin zakończony wynikiem pozytywnym przeprowadzono na koszt Ośrodka.

(akta kontroli str. 775-778, 779, 780-788)

Żadna ze skarg nie dotyczyła egzaminu teoretycznego. W trybie skargowym unieważniono 2 egzaminy. W Ośrodku nie stwierdzono powtarzających się skarg/unieważnień egzaminów przeprowadzanych przez poszczególnych egzaminatorów.

Nie wystąpił przypadek, aby po złożeniu skargi i wysłaniu jej do UMWM osoba zdająca ją wycofała. Osoby składające skargę były informowane o przesłaniu skargi przez MORD do UMWM.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że UMWM przesyłał do MORD informacje na temat rozwiązania poszczególnych skarg. Informacje takie UMWM przekazał:

- 10 stycznia 2019 r. – 13 skarg złożonych w 2018 r., z których 12 uznano za bezzasadne, 1 skargę wycofano;
- 7 października 2019 r. – 11 skarg złożonych od stycznia do sierpnia 2019 r., z których 8 uznano za bezzasadne, w 3 przypadkach marszałek województwa małopolskiego unieważnił egzamin;
- 25 stycznia 2021 r. – 4 skargi złożone w 2020 r., które uznano za bezzasadne;
- 30 grudnia 2021 r. – 1 skarga złożona w 2020 r., na podstawie której unieważniono egzamin; 10 skarg złożonych do 30 września 2021 r. i uznanych za bezzasadne).

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 222, 223-226, 235-241)

Dyrektor Ośrodka i egzaminatorzy nadzorujący wyjaśnili, że jeden raz w okresie objętym kontrolą (8 lutego 2019 r.) osoba zdająca egzamin zaproponowała egzaminatorowi korzyść materialną w zamian za pozytywny wynik egzaminu praktycznego na kategorię B prawa jazdy (wręczenie pieniędzy). W tej sytuacji egzaminator zdecydowanie odmówił jej przyjęcia, przerwał egzamin i poinformował osobę zdającą, iż w związku z zaistniałym faktem uzyskuje negatywny wynik egzaminu. O zaistniałym fakcie egzaminator poinformował dyrektora MORD oraz Komendę Miejską Policji w Nowym Sączu, która w tej sprawie prowadziła postępowanie karne.

Ww. osoby dodały, że *według naszej wiedzy nie toczą się postępowania o korupcję wobec egzaminatorów.*

Nie stwierdzono przesłanek, które wskazywałyby na możliwość popełnienia wykroczenia lub przestępstwa w zakresie uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 222, 223-226, 242)

Odnosząc się do sposobu weryfikowania przez Ośrodek spełniania wymagań dawania rękopisami należytego wykonywania obowiązków egzaminatora, dyrektor MORD wyjaśnił m.in., że w Ośrodku wprowadzono Kodeks Etyki, w którym wskazano zasady i wartości etyczne do stosowania przez pracowników podczas wypełniania przez nich codziennych obowiązków²⁹. Dodał, że *na bieżąco analizuje statystyki zdawalności podczas egzaminów na prawo jazdy, a także skargi składane na egzaminatorów także pod kątem spełnienia wymagań dawania rękopisami należytego wykonywania obowiązków. W razie potrzeby Dyrektor przeprowadza rozmowy wyjaśniające z egzaminatorami.*

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 222, 223-226, 230-234)

W MORD jedynymi osobami funkcyjnymi, które przeprowadzały egzaminy byli egzaminatorzy nadzorujący, w tym jedna osoba pełniąca funkcję Kierownika Oddziału w Nowym Targu. Byli oni zatrudniani na podstawie umów o pracę na stanowiskach egzaminatora. Jednym z obowiązków wynikających z przydziału czynności (zakresu obowiązków) było przeprowadzanie egzaminów. W ramach zadań egzaminatorów nadzorujących ich zadania polegały m.in. na dokonywaniu bieżących i okresowych kontroli oraz ocen pracy egzaminatorów.

W tym zakresie w MORD obowiązywały zarządzenia dyrektora wprowadzające *zasady planowania, koordynowania, egzaminowania, analiz i kontroli procesów egzaminowania*³⁰. Zarządzenia wskazywały m.in. na uprawnienia egzaminatorów nadzorujących w zakresie dokonywania kontroli przebiegu egzaminu (sprawdzanie przebiegu egzaminu na podstawie zarejestrowanych materiałów audio-video oraz indywidualnych hospitacji w czasie egzaminu teoretycznego i praktycznego).

(akta kontroli str. 186-193, 206-211, 212-217, 220-221, 222, 223-226, 243-252)

Egzaminatorzy nadzorujący przeprowadzali egzaminy najczęściej w przypadkach nieplanowanych nieobecności innych egzaminatorów zaplanowanych do pracy w danym dniu.

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 października 2019 r. dwóch egzaminatorów nadzorujących przeprowadziło 71 egzaminów praktycznych w Nowym Sączu i 50 takich egzaminów w Nowym Targu. Średnia zdawalność egzaminów na wszystkie kategorie w tym okresie wynosiła:

- 38% w Nowym Sączu i 34% w Nowym Targu;
- przeprowadzonych przez egzaminatorów nadzorujących: 63% i 70% w Nowym Sączu oraz 50% i 66% w Nowym Targu.

Od 1 sierpnia 2019 r. i od 21 października 2019 r., tj. w okresie sprawowania funkcji egzaminatorów nadzorujących przez kolejne dwie osoby, przeprowadzili oni 1 016 egzaminów praktycznych w Nowym Sączu i 16 takich egzaminów w Nowym Targu. Średnia zdawalność egzaminów na wszystkie kategorie w tym okresie wynosiła:

- 41% w Nowym Sączu i 39% w Nowym Targu;
- przeprowadzonych przez egzaminatorów nadzorujących: 37% i 39% w Nowym Sączu oraz 28% i 50% w Nowym Targu.

W latach 2018-2021 (do 30 września) egzaminator nadzorujący pełniący funkcję Kierownika Oddziału w Nowym Targu przeprowadził 29 egzaminów praktycznych w Nowym Sączu i 157 egzaminów w Nowym Targu. Średnia zdawalność egzaminów na wszystkie kategorie w tym okresie wynosiła:

- 39% w Nowym Sączu i 37% w Nowym Targu;
- przeprowadzonych przez egzaminatora nadzorującego: 32% w Nowym Sączu i 18% w Nowym Targu.

²⁹ Kodeks etyki pracowników Ośrodka wprowadzono zarządzeniem Nr 11/2013 z 20 maja 2013 r.

³⁰ Zarządzenie Nr 4/2012 z 14 lutego 2012 r. (ze zmianą z 6 września 2019 r.), obowiązujące do 3 grudnia 2019 r. oraz Zarządzenie Nr 44/2019 z 4 grudnia 2019 r.

MORD nie zatrudniał egzaminatorów, którzy przeprowadzaliby tylko egzaminy teoretyczne. Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że o *tym jak często i którzy egzaminatorzy przeprowadzają te egzaminy decyduje w dużej mierze przebieg pracy w danym dniu.*
(akta kontroli str. 186-187, 188-193)

W wyniku oględzin systemu teleinformatycznego MORD ustalono, że funkcja przyspieszania rozpoczęcia egzaminu dostępna w systemie *SIWORD* oraz procedura losowego przydziału egzaminatorów do osób egzaminowanych, wykorzystywane były w bieżącej pracy Ośrodka (codziennie). Dyrektor MORD wyjaśnił, że przyspieszane były wszystkie grupy, więc dotyczyła ona wszystkich zdających osób. *Funkcja ta pomagała, na co dzień właściwie realizować proces egzaminowania (...).* Dodał, że przydzielenie osób do egzaminatorów odbywało się poprzez losowy dobór osoby egzaminowanej do egzaminatora, przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego. *Sytuacji przydzielenia osób egzaminowanych do egzaminatora z pominięciem procedury losowania nie było.*

(akta kontroli str. 292-293, 414-415, 416-421)

NIK zwróciła się do organów ochrony prawa o udzielenie informacji o liczbie prowadzonych oraz zakończonych postępowań karnych w sprawach o korupcję, tj. o czyny określone w art. 228-231 i art. 271 Kodeksu karnego wobec pracowników Ośrodka (w tym Oddziału w Nowym Targu) oraz ośrodków szkolenia kierowców oraz liczbie osób nimi objętych, w okresie objętym kontrolą³¹. NIK otrzymała odpowiedź na swoje wystąpienie zgodnie, z którym w badanym okresie Prokuratura Rejonowa w Nowym Sączu prowadziła 8 postępowań w zakresie działalności MORD dotyczących 8 osób.

(akta kontroli str. 115-119, 294-299)

W wyniku badania *Arkuszy przebiegu części praktycznej egzaminu państwowego na prawo jazdy* z 50 wybranych losowo niezaliczonych egzaminów praktycznych (osoby zdające po raz pierwszy m.in. na kategorię *B*) ustalono, że błędy zdających polegały najczęściej (m.in.):

- na placu manewrowym: *przygotowanie do jazdy* (w 1 próbie 5 przypadków) oraz *ruszanie z miejsca oraz jazda pasem ruchu do przodu i do tyłu* (w 2 próbie 21 przypadków);
- w ruchu drogowym (w 1 próbie)³²: *przejazd przez skrzyżowanie oznakowane znakami ustalającymi pierwszeństwo przejazdu* (5 przypadków); *zmiana kierunku jazdy w lewo* (8 przypadków); *zachowanie w odniesieniu do znaków poziomych* (7 przypadków); *zachowanie w odniesieniu do znaków pionowych* (6 przypadków) oraz *zachowanie w odniesieniu do innych uczestników ruchu* (4 przypadki).

(akta kontroli str. 714, 715-765)

W odniesieniu do pytania o opinię na temat najczęściej popełnianych przez zdających błędach podczas egzaminu praktycznego na placu manewrowym i oddzielnie w ruchu miejskim oraz zachowaniach zdających zagrażających bezpośrednio życiu i zdrowiu uczestników ruchu drogowego, egzaminatorzy nadzorujący Ośrodka przedłożyli ewidencję błędów popełnianych przez osoby zdające wygenerowaną z systemu *SIWORD*. Zgodnie z ewidencją (roczny raport *Częstotliwość przyczyn zakończenia egzaminów*) najczęściej popełnianymi błędami skutkującymi przerwaniem egzaminu były: *najechanie albo potrącenie pachołka lub tyczki; ruszanie z miejsca oraz jazda pasem ruchu do przodu i tyłu oraz nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu na skrzyżowaniu*. W trakcie kontroli NIK (10 stycznia 2022 r.) stwierdzono, że system

³¹ NIK wystosowała wystąpienia do: Komendanta Miejskiego Policji w Nowym Sączu; Komendanta Powiatowego Policji w Nowym Targu; Prokuratora Rejonowego w Nowym Sączu; Prokuratora Rejonowego w Nowym Targu oraz Dyrektora CBA (Delegatura w Krakowie).

³² Zdający mógł popełnić więcej niż jeden błąd w ruchu drogowym i nie musiał być to błąd skutkujący przerwaniem egzaminu.

wygenerował kilkakrotnie tę samą przyczynę popełnienia błędu, tj. z tym samym kodem, opisem i podstawą prawną, lecz różną liczbą błędów. Ośrodek wystąpił do dostawcy systemu o wskazanie przyczyn takiej sytuacji. Do dnia 31 stycznia 2022 r. MORD nie uzyskał odpowiedzi na swoje zgłoszenie.

Egzaminatorzy nadzorujący wyjaśnili, że poza ww. danymi nie mają innej wiedzy na temat popełnianych błędów. Dodali, że *nie są prowadzone wywiady z egzaminatorami w celu doprecyzowania błędów zawierających się w powyższym zagadnieniu. Ilość egzaminów jest tak duża, że Ośrodek nie jest w stanie prowadzić takich ewidencji* (poza wypełnianiem arkusza przebiegu egzaminu, dołączanego do listy zakwalifikowanych na egzamin).

(akta kontroli str. 253-254, 255-260, 261-291, 306-307, 308-317)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą żadna z osób w MORD nie miała dostępu do pytań egzaminacyjnych. *Jest to technicznie niemożliwe*. Dodał, że egzaminatorzy nie zgłaszali żadnych uwag do ich treści.

(akta kontroli str. 253-254, 255-260)

Na pytanie, czy i w jaki sposób w okresie objętym kontrolą egzaminatorzy mogli zapoznać się z katalogiem pytań egzaminacyjnych i jakiego rodzaju kontrola dostępu do ww. pytań była stosowana, Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że MORD nie miał dostępu do bazy danych.

(akta kontroli str. 253-254, 255-260)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił, że MORD nie miał wiedzy na temat struktury testów egzaminacyjnych, tj. doboru pytań do tworzonego indywidualnego testu z ogólnej bazy pytań.

(akta kontroli str. 253-254, 255-260)

W latach 2018-2021 wolne środki, w tym z działalności gospodarczej, niewykorzystane na bieżąco utrzymanie oraz wykonywanie zadań statutowych i inwestycyjnych związanych z działalnością MORD, były przeznaczane na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Małopolsce, w szczególności na popularyzację zasad ruchu drogowego i podnoszenie kultury jazdy kierowców (art. 119 ust. 3 pkt 4 Prawa o ruchu drogowym). MORD wydatkował 263,1 tys. zł na współfinansowanie budowy miasteczek ruchu drogowego na terenie województwa małopolskiego, tj. w 2018 r.: 135,4 tys. zł (gmina Korzenna; 68% kosztów budowy ze środków MORD); w 2020 r.: 70 tys. zł (Gorlice; 35% kosztów ze środków MORD) i w 2021 r.: 57,7 tys. zł (Nowy Targ; 35% kosztów ze środków MORD). W 2019 r. Ośrodek nie finansował budowy miasteczek³³.

(akta kontroli str. 253-254, 255-260)

Łączne przychody MORD wynosiły:

- w 2018 r.: 8 107 tys. zł (w tym z działalności gospodarczej: 166 tys. zł);
- w 2019 r.: 7 407 tys. zł (w tym z działalności gospodarczej: 201 tys. zł);
- w 2020 r.: 5 967 tys. zł (w tym z działalności gospodarczej: 120 tys. zł);
- w 2021 r. (do 30 września): 5 587 tys. zł (w tym z działalności gospodarczej: 113 tys. zł).

W tym okresie koszty poniesione przez Ośrodek wyniosły odpowiednio: 7 818 tys. zł; 7 669 tys. zł; 7 057 tys. zł i 5 871 tys. zł.

(akta kontroli str. 598-599, 600-603)

W latach 2018-2021 (do 30 września) MORD nie prowadził kursów dla kandydatów na instruktorów lub wykładowców oraz nie prowadził warsztatów dla instruktorów lub wykładowców.

³³ W okresie objętym kontrolą na podstawie uchwał Małopolskiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, przyjmowano procentowe określenie wydatków na budowę miasteczek ruchu drogowego przez małopolskie ośrodki ruchu drogowego (w: Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu). Realizacja projektu *Budowa miasteczek ruchu drogowego (rowerowego) w województwie małopolskim* powierzona była Ośrodkowi.

(akta kontroli str. 253-254, 255-260)

Ośrodek nie prowadził kursów kwalifikacyjnych dla kandydatów na egzaminatorów lub egzaminatorów rozszerzających swoje uprawnienia.

MORD corocznie organizował warsztaty doskonalenia zawodowego dla egzaminatorów, tj.:

- w 2018 r. (od 7 do 9 czerwca) na kategorię *B*;
- w 2019 r. (od 30 maja do 1 czerwca) na kategorii *B i C*;
- w 2020 r. (od 1 do 3 października) na kategorii *B i D*³⁴;
- w 2021 r. (od 27 do 29 maja) na kategorii *A i B*.

Koszty warsztatów wyniosły odpowiednio: 18,9 tys. zł; 17 tys. zł; 2,9 tys. zł i 11 tys. zł. Różnica w kosztach była uzależniona od miejsca organizacji warsztatów.

(akta kontroli str. 253-254, 255-260, 431-456, 457-528, 529-532)

W dniach organizacji warsztatów Ośrodek nie prowadził egzaminów na prawo jazdy. Na potrzeby realizowanych warsztatów wyłączano z użytkowania plac manewrowy i sale wykładowe.

Program zajęć wynikał z przepisów Prawa o ruchu drogowym oraz rozporządzenia ws. egzaminowania. Zajęcia z techniki i taktyki jazdy odbywały się na terenie Ośrodka. Wykładowcami na zajęciach byli m.in. funkcjonariusze Policji (coroczne zajęcia z wpływu alkoholu i narkotyków na wypadki drogowe) oraz pracownicy MORD (zagadnienia z zakresu psychologii).

Zajęcia praktyczne odbywały się corocznie na inną kategorię prawa jazdy. Dyrektor MORD wyjaśnił, że nie wszyscy egzaminatorzy posiadali uprawnienia na wszystkie kategorie i dlatego w sytuacji, gdy Ośrodek realizował w danym roku warsztaty na kategorię *C*, to wszyscy egzaminatorzy posiadający tę kategorię wykonywali zajęcia praktyczne w tym zakresie, a pozostali w zakresie kategorii *B* (w jednym roku mogły być realizowane jednocześnie dwie kategorie uprawnień). Dodał, że zajęcia praktyczne były tak organizowane, aby zapewnić przeszkolenie dla wszystkich zatrudnionych egzaminatorów na wszystkie posiadane uprawnienia w ciągu 5 lat.

(akta kontroli str. 253-254, 255-260)

Trzech egzaminatorów, mających uprawnienia instruktora nauki jazdy, uczestniczyło w warsztatach doskonalenia zawodowego przeprowadzonych poza MORD dla instruktorów: jedna osoba w 2020 r. brała udział w warsztatach zorganizowanych przez ośrodek szkolenia kierowców w Nowym Sączu (kategoria *B*); jedna osoba w 2019 r. i w 2020 r. brała udział w warsztatach w Krakowie i w Nowym Sączu (kategoria *B*); jedna osoba w 2018 r. uczestniczyła w dwudniowych warsztatach doskonalenia zawodowego dla instruktorów w Krakowie.

(akta kontroli str. 306-307, 308-317, 362-367)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W jednym przypadku w sytuacji przeprowadzenia większej liczby części praktycznych egzaminów nie poinformowano o tym fakcie marszałka województwa w wymaganym terminie. W dniu 26 czerwca 2021 r. jeden z egzaminatorów przeprowadził 10 egzaminów z powodu nieplanowanej nieobecności innego egzaminatora (choroba). Informacja o tym odstępstwie została przekazana 1 lipca 2021 r. przez MORD do UMWM, tj. z przekroczeniem o 2 dni terminu, o którym mowa w § 13 ust. 6 rozporządzenia ws. egzaminowania. Zgodnie z § 13 ust. 6 rozporządzenia ws. egzaminowania kopię informacji o przydzieleniu większej liczby egzaminów poszczególnym egzaminatorom wraz

³⁴ Termin warsztatów został przesunięty z uwagi na pandemię COVID-19.

z protokołem egzaminacyjnym, dyrektor Ośrodka przesyła najpóźniej w ciągu 2 dni roboczych właściwemu marszałkowi województwa.

Kierownik Zespołu ds. Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego UMWM wyjaśnił, że informacja telefoniczna w tej sprawie została przekazana 28 czerwca 2021 r.

Dyrektor MORD wyjaśnił, że *ww. sytuacja miała charakter incydentalny, od tamtej pory nie powtórzyła się. Dołożymy wszelkich starań, aby w przyszłości nie dochodziło do tego typu sytuacji.* Do wyjaśnień Dyrektor Ośrodka dołączył wyjaśnienie egzaminatora nadzorującego z Nowego Targu (bez podpisu), opisującego przebieg wydarzeń w dniu 26 czerwca 2021 r. i wskazującego na jego zaniedbanie, wynikające m.in. z incydentalnego charakteru takiej sytuacji.

(akta kontroli str. 186-187, 188-193, 222, 223-226, 227-229, 414-415, 416-430)

2. Spośród 13 zbadanych zapisów egzaminów na kategorię B prawa jazdy w 11 przypadkach rejestratory wskazywały błędne oznaczenie roku w dacie przeprowadzenia egzaminu:

- w 1 nagraniu z 2021 r. rejestrator wskazywały rok „01” zamiast „2021” lub „21”;
- w 10 nagraniach z 2022 r. rejestratory wskazywały rok „02” (4 nagrania z Nowego Sącza) lub rok „12” (6 nagrań z Nowego Targu) zamiast „2022” lub „22”.

Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia ws. egzaminowania urządzenie techniczne służące do zapisu obrazu i dźwięku powinno rejestrować obraz składający się z daty oraz godziny przeprowadzanego egzaminu.

Dyrektor MORD złożył wyjaśnienia tożsame ze wskazanymi we wcześniejszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego (sekcja *Stwierdzone nieprawidłowości w obszarze 1*).

Zdaniem NIK dyrektor Ośrodka powinien zapewnić na bieżąco warunki dla właściwego i pełnego wskazania daty na urządzeniach rejestrujących egzaminy praktyczne.

(akta kontroli str. 300-305, 414-415, 416-421)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK egzaminy dla kandydatów na kierowców i warsztaty dla osób egzaminujących tych kandydatów były prowadzone w sposób prawidłowy i rzetelny.

W okresie objętym kontrolą w MORD przestrzegano warunków przeprowadzania egzaminów państwowych, wskazanych w § 13 rozporządzenia ws. egzaminowania. Prawidłowo dobierano trasy egzaminacyjne. Zapewniono właściwy nadzór nad pracą egzaminatorów przez egzaminatorów nadzorujących. Prawidłowo organizowano warsztaty dla egzaminatorów.

NIK zauważa przy tym, że infrastruktura drogowa Nowego Sącza i Nowego Targu nie zapewniają możliwości wykonania wszystkich zadań egzaminacyjnych w ruchu miejskim.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi NIK zwraca uwagę na konieczność wzmocnienia nadzoru i kontroli nad poprawnością zapisów dat i godzin na urządzeniach rejestrujących przebieg egzaminu, gdyż na 28 zbadanych zapisów w 21 przypadkach, tj. 75%, stwierdzono błędy.

Wnioski Zapewnienie przez Ośrodek w pojazdach egzaminacyjnych na kategorię prawa jazdy B właściwej rejestracji daty i godziny przeprowadzenia egzaminu przez urządzenia rejestrujące zamontowane w tych pojazdach.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wykorzystania uwagi i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, lutego 2022 r.

Kontrolerzy:

Paweł Lipowski
specjalista kontroli państwowej

Rafał Rossowski
specjalista kontroli państwowej